

ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:**ਇੱਕ ਕਤਾਰ/ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ**

1. ਕੰਪਿਊਟਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਖੋਜ ਲਈ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਆਮ ਓਪਰੇਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ

2. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਪੰਜ ਥੰਮ੍ਹ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ: ਹਾਰਡਵੇਅਰ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਡੇਟਾ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਰ, ਲੋਕ

3. CPU ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ: ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਯੂਨਿਟ

4. BIOS ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਮੂਲ ਇਨਪੁਟ ਆਉਟਪੁੱਟ ਸਿਸਟਮ

5. ਕੰਪਿਊਟਰ ਦਾ ਇੱਕ ਫਾਇਦਾ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ: ਉੱਚ ਗਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

1. ਕੀਬੋਰਡ ਇੱਕ/ਇੱਕ ਇਨਪੁਟ ਡਿਵਾਈਸ ਹੈ। (ਇਨਪੁਟ/ਆਉਟਪੁੱਟ)

2. ਕੰਪਿਊਟਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਚਾਰਲਸ ਬੈਬੇਜ ਹੈ। (ਹੈਨਰੀ ਫੈਲ/ਚਾਰਲਸ ਬੈਬੇਜ)

3. HDD ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਹਾਰਡ ਡਿਸਕ ਡਰਾਈਵ। (ਹਾਰਡ ਡਿਸਕ ਡਰਾਈਵ/ਹੈਵੀ ਡਿਸਕ ਡਰਾਈਵ)

4. ਵੈਬਕੈਮ ਇੱਕ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਡਿਵਾਈਸ ਹੈ। (ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ/ਸਾਫਟਵੇਅਰ)

5. ਫੋਟੋਸਕਾਨ ਇੱਕ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹੈ। (ਪ੍ਰਿੰਟਰ/ਫੋਟੋਸਕਾਨ)

ਸਹੀ/ਗਲਤ ਵਿਵਰਣ

1. ਮੋਮੋਰੀ ਇੱਕ ਸਟੋਰੇਜ ਡਿਵਾਈਸ ਹੈ। – ਸੱਚ

2. UPS ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਨਿਰਵਿਘਨ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ। – ਸੱਚ

3. CPU ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੈਂਟਰਲ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਯੂਨਿਟ। – ਸੱਚ

4. ਹੈੱਡਫੋਨ ਅਤੇ ਵੈਬਕੈਮ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਡਿਵਾਈਸ ਹਨ। – ਸੱਚ

5. ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿੱਚ ਉਪਯੋਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। – ਗਲਤ

ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਰਤੇ ਗਏ

(a) ਵੈਕਿਊਮ ਟਿਊਬ (b) ਟਰਾਂਜਿਸਟਰ (c) ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਚਿਪਸ (d) ਮਾਈਕ੍ਰੋਪ੍ਰੋਸੈਸਰ

2. ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਨ

(a) 1959-1965 (b) 1946-1959 (c) 1965-1971 (d) 1980 ਤੋਂ ਬਾਅਦ

3. ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ

(a) ਆਡੀਓ (b) ਵੀਡੀਓ (c) ਆਡੀਓ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

4. ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ :

(a) ਟੈਕਸਟ (b) ਵੀਡੀਓ (c) ਧੁਨੀ (d) ਇਹ ਸਾਰੇ

5. _____ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(a) ਗ੍ਰਾਫਿਕ (b) ਵੀਡੀਓ (c) ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ (d) ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ

ਉੱਤਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ: 1. (a) ਵੈਕਿਊਮ ਟਿਊਬ 2. (c) 1965-1971 3. (c) ਆਡੀਓ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ 4. (d) ਇਹ ਸਾਰੇ

5. (d) ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ

ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ: "ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੱਕ ਮਸ਼ੀਨ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਮਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਗਣਨਾ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸੰਚਾਰ ਵਰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ" - ਮਾਈਕ੍ਰੋਸਾਫਟ ਐਨਕਾਰਟਾ ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ 2005

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਟਪੁੱਟ ਡਿਵਾਈਸਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੀਡੀਓ ਡਿਸਪਲੇਅ ਮਾਨੀਟਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਜਾਂ ਰੂਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ, ਸਹੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 2. ਆਉਟਪੁੱਟ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਆਉਟਪੁੱਟ ਡਿਵਾਈਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਡੇਟਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਆਉਟਪੁੱਟ ਡਿਵਾਈਸ ਮਾਨੀਟਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਹਨ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਉਟਪੁੱਟ ਨੂੰ ਮਾਨੀਟਰ 'ਤੇ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਕ੍ਰੀਨ 'ਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਆਉਟਪੁੱਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟਆਊਟ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰ. 3. ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ 1. ਸ਼ੁੱਧਤਾ: ਜੇਕਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਨਪੁੱਟ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਹੀ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

2. ਤੇਜ਼ ਗਤੀ: ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਲਕ ਝਪਕਦੇ ਹੀ ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ।

3. ਕਿਫ਼ਾਇਤ: ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮਾਂ, ਊਰਜਾ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਘੱਟ ਲਾਗਤ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 4. ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼, ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ, ਚਿੱਤਰ, ਵੀਡੀਓ ਆਦਿ ਦਾ ਏਕੀਕਰਨ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ/ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਾਈਜ਼ਡ ਆਡੀਓ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚ ਸਾਊਂਡ ਕਾਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਧੁਨੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਮੰਝਵ ਹੈ। ਡਿਜੀਟਾਈਜ਼ਡ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਊਂਡ ਕਾਰਡ ਦੁਆਰਾ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 5. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

1. ਸੀਡੀ ਰੋਮ 5. ਡਿਜੀਟਲ/ਵੈੱਬ ਕੈਮਰਾ
2. ਸਾਊਂਡ ਕਾਰਡ 6. ਮਾਈਕ੍ਰੋਫੋਨ
3. ਵੀਡੀਓ ਕਾਰਡ 7. ਸਕੈਨਰ
4. ਸਪੀਕਰ 8. ਹੈੱਡ ਸੈੱਟ

ਚਾਰ ਅੰਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: "ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੱਕ ਮਸ਼ੀਨ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਮਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਣਨਾ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸੰਚਾਰ" - ਮਾਈਕ੍ਰੋਸਾਫਟ ਐਨਕਾਰਟਾ ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ 2005

1. ਸ਼ੁੱਧਤਾ: ਜੇਕਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਨਪੁੱਟ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਹੀ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

2. ਤੇਜ਼ ਗਤੀ: ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਲਕ ਝਪਕਦੇ ਹੀ ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਗਤੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ, ਰੈਮ ਆਦਿ ਦੀ ਕਿਸਮ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

3. ਮਿਹਨਤ: ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਕੋਈ ਕੰਮ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਕਸਾਰਤਾ ਕਾਰਨ ਤੰਗ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਤੀ ਅਤੇ ਇਕਾਗਰਤਾ ਗੁਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸੇ ਗਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨਾਲ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਅਣਥੱਕ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 2. ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ: ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ

ਕਈ ਫਾਇਦਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

1. ਕੋਈ ਬੁੱਧੀ ਨਹੀਂ: ਭਾਵੇਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼, ਵਧੇਰੇ ਮਿਹਨਤੀ, ਸਹੀ ਅਤੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਬੁੱਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਇਸਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

2. ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਬੇਵੱਸ: ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਿਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਕੋਈ ਕੰਪਿਊਟਰ 'ਤੇ ਸ਼ਤਰੰਜ ਖੇਡਦਾ ਹੈ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੋਈ ਚਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦਾ।

3. ਭਾਵਨਾਗੀਣ: ਕੰਪਿਊਟਰ ਭਾਵਨਾਗੀਣ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਨਾਪਸੰਦ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਬਿਨਾਂ ਥੱਕੇ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ। ਇਹ ਉਦਾਸ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ।

4. ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਓ: ਭਾਵੇਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੰਪਿਊਟਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਕੈਲਕੁਲੇਟਰਾਂ 'ਤੇ ਇੰਨੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੈਲਕੁਲੇਟਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਧਾਰਨ ਗਣਿਤਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਕਈ ਵਾਰ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬੋਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਟੋਰੇਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ: 2

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ

ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਇੱਕ ਲਾਈਨ / ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗਲੋਬਲ ਨੈੱਟਵਰਕ।

2. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਸੰਚਾਰ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਈਮੇਲ, ਚੈਟਿੰਗ)।

3. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਉਪਯੋਗ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ।

4. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਕੋਈ ਇੱਕ ਲੋੜ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕਨੈਕਸ਼ਨ।

5. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ: ਰਾਊਟਰ।

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

1. ਇੰਟਰਨੈੱਟ **ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ** ਦਾ ਇੱਕ ਗਲੋਬਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਹੈ। (ਕੰਪਿਊਟਰ/ਟੈਲੀਫੋਨ)

2. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ **ਜੁੜਨ** ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। (ਜੁੜਨ/ਵੇਖੋ)

3. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਆਪਸ ਵਿੱਚ **ਇੰਟਰਕਨੈਕਟਡ** ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਇੰਟਰਕਨੈਕਟਡ/ਸੁਤੰਤਰ)

4. ਡੇਟਾ ਪੂਰੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਿੱਚ **ਪੈਕੇਟਾਂ** ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਪੈਕੇਟ/ਪਾਈਪ)

5. ਇੰਟਰਨੈੱਟ **ਸੰਚਾਰ** ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਸੰਚਾਰ/ਸਮਾਂ ਪਾਸ)

ਸਹੀ/ਗਲਤ ਵਿਵਰਣ

1. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਨੈੱਟਵਰਕ ਹੈ ਜੋ ਲੱਖਾਂ ਨਿੱਜੀ, ਜਨਤਕ, ਅਕਾਦਮਿਕ, ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ

2. ਵਰਲਡ ਵਾਈਡ ਵੈੱਬ (WWW) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਗਲਤ

3. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾ (ISP) ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਗਲਤ

4. ਰਾਊਟਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਡਾਟਾ ਪੈਕੇਟਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ

5. IPv4 ਅੱਜ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸੰਸਕਰਣ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਗਲਤ (IPv6 ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕੀ ਹੈ?

(a) ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਨੈੱਟਵਰਕ

(b) ਲੱਖਾਂ ਨਿੱਜੀ, ਜਨਤਕ, ਅਕਾਦਮਿਕ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਗਲੋਬਲ ਨੈੱਟਵਰਕ

(c) ਇੱਕ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ (d) ਇੱਕ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਡਿਵਾਈਸ

2. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ?

(a) ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਨਿਯੰਤਰਣ (b) ਗਲੋਬਲ ਪਹੁੰਚ (c) ਸੀਮਤ ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ (d) ਮੈਨੂਅਲ ਓਪਰੇਸ਼ਨ

3. ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੈੱਬ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ?

(a) FTP (b) HTTP (c) SMTP (d) SNMP

4. IP ਪਤਾ ਕੀ ਹੈ?

- (a) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਫ਼ੋਨ ਨੰਬਰ
 (b) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਰੇਕ ਡਿਵਾਈਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣਕਰਤਾ
 (c) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਪਾਸਵਰਡ (d) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
 5. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਹੈ?
 (a) ਈਮੇਲ ਭੇਜਣਾ (b) ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ ਕਰਨਾ
 (c) ਐਨਲਾਈਨ ਖਰੀਦਦਾਰੀ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

ਜਵਾਬ ਕੁੰਜੀ:

1. (b) 2. (b) 3. (b) 4. (b) 5. (d)

ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ.1. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕੀ ਹੈ?

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗਲੋਬਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਹੈ, ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਸਿਸਟਮਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ (LAN, WAN) ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਜਾਂ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਲਈ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਘਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਕੰਪਨੀ, ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਹਸਪਤਾਲ, ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ, ਇਹ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਵਪਾਰ, ਸਮਾਜਿਕਤਾ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਾਲ, ਲਗਭਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 2. ਤੁਸੀਂ ਈ-ਮੇਲ ਤੋਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?

ਉੱਤਰ: ਈ-ਮੇਲ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੇਲ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਈ-ਮੇਲ ਸੇਵਾ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਈ-ਮੇਲ ਦੇ ਨਾਲ, ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਆਸਾਨ ਕੰਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਈ-ਮੇਲ ਸੰਚਾਰ, ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਫਾਲੋ-ਅਪ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ। ਈ-ਮੇਲ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜੋ ਤੁਰੰਤ ਸੁਨੇਹੇ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਹੈ। ਈ-ਮੇਲ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ, ਚਿੱਤਰ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਲਿੰਕ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਰ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰ. 3: ਸੀਸੀ " ਅਤੇ ਬੀਸੀਸੀ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ

ਉੱਤਰ: ਸੀਸੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਕਾਰਬਨ ਕਾਪੀ" ਅਤੇ ਬੀਸੀਸੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਬਲਾਈਂਡ ਕਾਰਬਨ ਕਾਪੀ"। ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਈਮੇਲ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

- ਸੀਸੀ: ਸੀਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਈਮੇਲ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
- Bcc: Bcc ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲੁਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ To ਅਤੇ Cc ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪ੍ਰ. 4. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਲੋੜਾਂ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ: ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ 'ਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਲੋੜਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ:

- 1) 32 MB RAM ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ, 20 GB ਹਾਰਡ ਡਿਸਕ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਲਾ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਤਿਆਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿਸਟਮ।
- 2) ਨੈੱਟਵਰਕ ਇੰਟਰਫੇਸ ਕਾਰਡ (NIC)
- 3) ਨੈੱਟਵਰਕ ਕੇਬਲ ਅਤੇ ਕਨੈਕਟਰ
- 4) ਮੋਡਮ
- 5) ਰਾਊਟਰ
- 6) ਬ੍ਰਿਜ
- 7) ਗੇਟਵੇ
- 8) ਰੀਪੀਟਰ

ਪ੍ਰ. 5. WWW ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: WWW (ਵਰਲਡ ਵਾਈਡ ਵੈੱਬ) ਜਾਂ ਵੈੱਬ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, WWW ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਲੱਖਾਂ ਵੈੱਬ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਇਹ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਘਰ ਹੈ।

ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ.1. ਈ-ਮੇਲ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਫਾਇਦੇ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਈ-ਮੇਲ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਹਨ:

- 1) ਸੁਨੇਹੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਭੇਜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤਸਵੀਰਾਂ, ਆਡੀਓ, ਵੀਡੀਓ ਜਾਂ ਹੋਰ ਫਾਈਲਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
- 2) ਟ੍ਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- 3) ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਇੱਕ ਕਦਮ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- 4) ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਈ-ਮੇਲ ਕਿਤੇ ਵੀ ਐਕਸੈਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਾਂ ਮੋਬਾਈਲ ਡਿਵਾਈਸ ਤੋਂ ਐਕਸੈਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਸਦਾ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕਨੈਕਸ਼ਨ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 2. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਕੀ ਫਾਇਦੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ: ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਜਾਂ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਘਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਕੰਪਨੀ, ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਹਸਪਤਾਲ, ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ, ਇਹ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਫਾਇਦੇ ਹਨ:

- 1) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਈ-ਮੇਲ ਇੱਕ ਐਨਲਾਈਨ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਈ-ਮੇਲ ਨਾਲ, ਤੁਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- 2) ਸੂਰਜ ਹੇਠ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ 'ਸਰਚ ਇੰਜਣ' ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਡੇਟਾ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ।
- 3) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐਨਲਾਈਨ ਸਟੋਰ ਅਤੇ ਸਾਈਟਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡ/ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
- 4) ਵੈੱਬ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ 'ਚੈਟ ਰੂਮ' ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਨਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ, ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ਤ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੁਰਾਣੇ ਦੇਸ਼ਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 3. 'ਸਰਚ ਇੰਜਣ' ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਟਿੱਪਣੀ।

ਉੱਤਰ: ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵਰਚੁਅਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਹੇਠ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ 'ਸਰਚ ਇੰਜਣ' ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਡੇਟਾ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਟੈਕਸਟ, ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ, ਫਿਲਮਾਂ, ਗਾਣੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਖੋਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇੱਕ ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਇੱਕ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਟੂਲ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਲਡ ਵਾਈਡ ਵੈੱਬ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਖੋਜਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵੈੱਬ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ, ਛਾਣਣਾ, ਸਟੋਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦਰਜਾ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੀਵਰਡ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਦਾਖਲ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਅਰਬਾਂ ਵੈੱਬ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਨਤੀਜੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ, ਤਸਵੀਰਾਂ, ਵੀਡੀਓ ਜਾਂ ਹੋਰ ਐਨਲਾਈਨ ਡੇਟਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਨਤੀਜਾ ਪੰਨਾ (SERP) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ: 3

ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਦਾਇਰਾ

ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਇੱਕ ਲਾਈਨ / ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ: ਡਾਟਾ ਸਟੋਰ ਕਰਨ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਅਤੇ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

2. ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸੇ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ: ਹਾਰਡਵੇਅਰ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਡੇਟਾ, ਲੋਕ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ।

3. ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ (IT) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਐਨਲਾਈਨ ਬੈਂਕਿੰਗ, ATM, ਫੰਡ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ।

4. ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ IT ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਈ-ਲਰਨਿੰਗ, ਸਮਾਰਟ ਕਲਾਸਾਂ, ਐਨਲਾਈਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ।

5. IT ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਫਾਇਦਾ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੱਕ ਤੇਜ਼ ਪਹੁੰਚ।

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

1. IT ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ **ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ**। (ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ/ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ)
2. ਈ-ਮੇਲ ਸੰਚਾਰ ਦਾ **ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ** ਸਾਧਨ ਹੈ। (ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ/ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ)

3. IT ਨੇ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ **ਕ੍ਰਾਂਤੀ** ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। (ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ/ਨਸ਼ਟ)
4. ਟੈਲੀ-ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ **ਆਈ.ਟੀ.** ਦੇ ਉਪਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। (ਚੈਟ/ਆਈ.ਟੀ.)
5. ਆਈ.ਟੀ. ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ **ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ** ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। (ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ/ਘੱਟੋ-ਘੱਟ)
6. ਆਈ.ਟੀ. ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ **ਸੀਮਾਵਾਂ** ਵੀ ਹਨ। (ਗੁਣ/ਸੀਮਾਵਾਂ)

ਸੱਚ / ਗਲਤ

1. ਆਈ.ਸੀ.ਟੀ. ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ। ਉੱਤਰ: ਗਲਤ
2. ਐਮ.ਆਈ.ਐਪ੍ਰ.ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ
3. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਈ-ਮੇਲ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ
4. ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਜਾਂ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ
5. ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ

ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. IT ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:
 - a) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤਕਨਾਲੋਜੀ b) ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ
 - c) ਅੰਦਰੂਨੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ d) ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਤਕਨੀਕ
 2. IT ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ:
 - a) ਮਹਿੰਗੇ ਕਾਰਜ b) ਤੇਜ਼ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਡੇਟਾ ਪਹੁੰਚ
 - c) ਸਿਰਫ ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ d) ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ
 3. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ IT ਰੁਝਾਨ ਹੈ?
 - a) ਗ੍ਰੀਨ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ b) ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ c) ਐਨਾਲਾਗ ਫ਼ੋਨ d) ਪੇਜਰ
 4. ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ:
 - a) ਸਕੂਲ b) ਵਪਾਰਕ ਸੰਗਠਨ c) ਹਸਪਤਾਲ d) ਇਹ ਸਾਰੇ
 5. ਈ-ਮੇਲ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:
 - a) ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੇਲ b) ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੇਲ c) ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਮੇਲ d) ਪੇਜਰ
- ਉੱਤਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ:
1. (b) 2. (b) 3. (a) 4. (d) 5. (a)

ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ: ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ (IT) ਸ਼ਬਦ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਣਾਉਣ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਪ੍ਰੈਸੈਂਸਿੰਗ ਅਤੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ, ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਕਰਣਾਂ (ਹਾਰਡਵੇਅਰ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਨ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਨ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।

IT ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਵਪਾਰਕ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਸੰਚਾਰ ਤੱਕ। IT ਨਾਲ, ਉਹ ਕੰਮ ਜੋ ਕਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਜਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਸਨ ਹੁਣ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰ. 2. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ IT ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ: IT (ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ) ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਰਵਾਇਤੀ ਚਾਕਬੋਰਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅੱਜ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਡਿਜੀਟਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡਿਜੀਟਲ ਪਾਠ, ਆਕਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਨੌਜਵਾਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੰਪਿਊਟਰ-ਅਧਾਰਤ ਟਿਊਟੋਰਿਅਲ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਨੂੰ ਕਲਾਸਰੂਮ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਪੂਰਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਕਲਾਸਰੂਮ, ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਵੱਡੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸੀਡੀ ਜਾਂ ਡੀਵੀਡੀ ਆਦਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ, ਆਡੀਓ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਇੰਟਰਐਕਟਿਵ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰ. 3. ਬੈਂਕਿੰਗ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਗਾਹਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਮ, ਪਤਾ, ਫ਼ੋਨ ਨੰਬਰ, ਜਨਮ ਮਿਤੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੰਬਰ, ਖਾਤਾ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਟਰੈਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਟੈਲਰਾਂ ਜਾਂ ਬੈਂਕਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਭਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਬੈਂਕ ਨਵੀਆਂ ਲੋਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਬੈਂਕ ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਚੰਗੀ ਗਾਹਕ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ.1. ਗ੍ਰੀਨ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਲਾਭ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ: ਗ੍ਰੀਨ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੈ ਜੋ ਇਸਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲ ਵਰਤੋਂ, ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਹਰੇ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਦੇ ਫਾਇਦੇ

1. ਵਧੀ ਹੋਈ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਤਸਵੀਰ: ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹਰੇ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਨਤਕ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।
2. ਘਟੇ ਹੋਏ ਊਰਜਾ ਬਿੱਲ: ਹਰੇ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਊਰਜਾ-ਕੁਸ਼ਲ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਕਰਦੀ ਹੈ।
3. ਵਧੀ ਹੋਈ ਕੁਸ਼ਲਤਾ: ਹਰੇ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਊਰਜਾ-ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ IT ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।
4. ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ: ਹਰੇ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਈ-ਕੂੜੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ IT ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਕਾਰਬਨ ਫੁੱਟਪ੍ਰਿੰਟ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰ.2. ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਰੇਬੇਟਿਕਸ ਦੇ ਚਾਰ ਫਾਇਦਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।

ਉੱਤਰ: 1. ਲਾਗਤ-ਬਚਤ: ਜਦੋਂ ਕਿ ਰੇਬੇਟਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਵਧੇਰੇ ਵਾਪਸੀਯੋਗ/ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰੇਬੇਟ ਅਣਥੱਕ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਤਨਖਾਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੇਬਰ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਅਤੇ ਓਵਰਟਾਈਮ ਤਨਖਾਹ।

2. ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਧਾਉਣਾ: ਰੇਬੇਟਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰੇਕ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਧੀ ਹੋਈ/ਉੱਚ ਉਤਪਾਦਨ ਦਰ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਚਾਲਨ ਆਉਟਪੁੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਉੱਚ-ਵਾਲੀਅਮ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਟੋਮੋਟਿਵ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ, ਰੇਬੇਟਿਕਸ ਆਟੋਮੇਸ਼ਨ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਇਸ ਫਾਇਦੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ।

3. ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਲਚਕਤਾ: ਰੇਬੇਟਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਜਾਂ/ਉਤਪਾਦ ਲਾਈਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਮਾਣ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਚਕਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਬਦਲਦੀਆਂ ਮਾਰਕੀਟ ਮੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨਮੋਲ ਹੈ।

4. ਕੁਸ਼ਲਤਾ: ਆਟੋਮੇਸ਼ਨ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੋਤ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੇਬੇਟਾਂ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਟੀਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਅਤੇ ਲਾਗਤ ਦੀ ਬਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ: 5

ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ

ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਇੱਕ ਲਾਈਨ / ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ: ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ (ICT) ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

2. ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦਾ ਇੱਕ ਫਾਇਦਾ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ।

3. ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੀ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਡਿਜੀਟਲ ਵੰਡ (ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਘਾਟ)।

4. ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ: ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਨਾਗਰਿਕ (G2C), ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰ (G2B)

5. ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਦੋ ਥੰਮ੍ਹ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ: ਲੋਕ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (ਹੋਰ ਦੋ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਸਰੋਤ ਹਨ)

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

1. G2E ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ **ਕਰਮਚਾਰੀ** (ਕਰਮਚਾਰੀ/ਦੁਸ਼ਮਣ)
2. ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ **ICT** ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ E-ਗਵਰਨੈਂਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਫੋਨ/ਆਈਸੀਟੀ)
3. ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ **ਚਾਰ** ਥੰਮ੍ਹ ਹਨ। (ਚਾਰ/ਛੇ)

- ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪੜਾਅ **ਲੈਣ-ਦੇਣ** ਹੈ। (ਲੈਣ-ਦੇਣ/ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ)
- ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਸੇਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ **ਪਹੁੰਚਯੋਗ** ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। (ਪਹੁੰਚਯੋਗ/ਜ਼ਰੂਰੀ) ਸਹੀ/ਗਲਤ ਵਿਵਰਣ
- ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਥੰਮ੍ਹ ਹਨ। – ਗਲਤ (ਇਸਦੇ 4 ਥੰਮ੍ਹ ਹਨ)
- ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਚਾਰ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। – ਸੱਚ
- ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸਥਾਰ। – ਸੱਚ
- ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਨਾਗਰਿਕ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। – ਗਲਤ
- ਇਸਨੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। – ਸੱਚ
- ਗਾਰਟਨਰ ਮਾਡਲ ਦੁਆਰਾ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਚਾਰ ਪੜਾਅ ਹਨ। – ਸੱਚ
- ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। – ਗਲਤ

ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:
 - ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ
 - ਚੋਣ ਸ਼ਾਸਨ
 - ਮੈਨੂਅਲ ਸ਼ਾਸਨ
 - ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਹੈ?
 - G2C
 - G2E
 - G2G
 - ਇਹ ਸਾਰੇ
- ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦਾ ਇੱਕ ਫਾਇਦਾ ਇਹ ਹੈ:
 - ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ
 - ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ
 - ਕਾਗਜ਼-ਅਧਾਰਤ ਕੰਮ
 - ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ
- ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੀ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਇਹ ਹੈ:
 - ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ
 - ਤੇਜ਼ ਸੇਵਾਵਾਂ
 - ਆਸਾਨ ਸੰਚਾਰ
 - 24x7 ਉਪਲਬਧਤਾ
- ਸਾਈਬਰ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ:
 - ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨਿਯਮ
 - ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ
 - ਸਿਰਫ਼ ਸਿਵਲ ਕਾਨੂੰਨ
 - ਖੇਤੀਬਾੜੀ

ਜਵਾਬ ਕੁੰਜੀ:

- (a)
- (d)
- (a)
- (a)
- (b)

ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ (ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਵਰਨੈਂਸ) ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ (ICT) ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੰਟਰਨੈੱਟ, ਲੋਕਲ ਏਰੀਆ ਨੈੱਟਵਰਕ, ਮੋਬਾਈਲ ਆਦਿ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ, ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 3. ਸਰਕਾਰ-ਤੋਂ-ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:

2G ਮਾਡਲ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਵਿਭਾਗਾਂ ਜਾਂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਡੇਟਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ, ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ, ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਨਲਾਈਨ ਗੈਰ-ਵਪਾਰਕ ਗੱਲਬਾਤ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ, ਸਹੀ ਕੰਮਕਾਜ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 3. ਸਰਕਾਰ-ਤੋਂ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:

2B ਮਾਡਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਵਪਾਰਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚਕਾਰ ਆਨਲਾਈਨ ਗੈਰ-ਵਪਾਰਕ ਗੱਲਬਾਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪਹਿਲ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਮੂਹ ਹਨ।

ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ.1. ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ: ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਆਮ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

- ਆਨਲਾਈਨ ਟੈਕਸ ਫਾਈਲਿੰਗ: ਇਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਆਪਣੇ ਟੈਕਸ ਆਨਲਾਈਨ ਭਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

- ਐਨਲਾਈਨ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਰਜ਼ੀਆਂ: ਇਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਐਨਲਾਈਨ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਐਨਲਾਈਨ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਰਜ਼ੀਆਂ: ਇਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਐਨਲਾਈਨ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਐਨਲਾਈਨ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਿਕਾਰਡ: ਇਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਿਕਾਰਡ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਐਨਲਾਈਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਐਨਲਾਈਨ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ: ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਐਨਲਾਈਨ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 2. ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਫਾਇਦਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ:

1. ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ: ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਾਗਰਿਕ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮਾਊਸ ਦੇ ਕਲਿੱਕ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਛੂਹਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
2. ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਘਟਾਉਣਾ: ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ/ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਫਾਇਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਘੱਟ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਅਤੇ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਵਰਗੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
3. ਬਿਹਤਰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ: ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਫਾਇਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਗਜ਼-ਅਧਾਰਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਾਈਜ਼ ਕਰਕੇ, ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਘਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
4. ਲਾਗਤ ਵਿੱਚ ਕਮੀ: ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ, ਕਾਗਜ਼ੀ ਕੰਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ, ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਅਤੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਕਮੀ ਆਵੇਗੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਫ਼ੋਨ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਸੰਚਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਕੀਮਤੀ ਪੈਸਾ ਬਚਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ: 6

ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸਾਈਬਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ

ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਇੱਕ ਲਾਈਨ / ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ: ਸਾਈਬਰ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਿਸਟਮਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ।

2. ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਡਿਜੀਟਲ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਜਾਂ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ।

3. ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਦਿਓ।

ਫਿਸ਼ਿੰਗ।

4. DDoS ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ: ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਵੰਡਿਆ ਇਨਕਾਰ।

5. ਸਾਈਬਰ ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰੋਤ ਦਿਓ।

ਹੈਕਰ।

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

1. ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਿਸਟਮਾਂ, ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ **ਸਾਈਬਰ** ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੈ। (ਸਾਈਬਰ/ਦੁਸ਼ਮਣ)
2. ਸਾਈਬਰ ਖਤਰੇ ਦੀ ਇੱਕ ਆਮ ਕਿਸਮ **ਰੈਨਸਮਵੇਅਰ** ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹੈਕਰ ਡੇਟਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਰੈਨਸਮਵੇਅਰ/ਅਗਵਾ)
3. ਸਾਈਬਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ **ਕੰਪਿਊਟਰ** ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। (ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ/ਕੰਪਿਊਟਰ)
4. ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਐਕਟ, 2000, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲਾ ਮੁੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। (2002/2000)
5. **ਫਿਸ਼ਿੰਗ** ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। (ਥੱਪੜ ਮਾਰਨਾ / ਫਿਸ਼ਿੰਗ)

ਸਹੀ/ਗਲਤ ਵਿਵਰਣ

1. ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਿਸਟਮ, ਨੈੱਟਵਰਕ ਅਤੇ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ
2. ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਾਂ ਨੈੱਟਵਰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ

3. ਫਿਸਿੰਗ ਸਾਈਬਰ ਹਮਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨਕਲੀ ਈਮੇਲ ਆਈਡੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ
4. ਰੈਨਸਮਵੇਅਰ ਇੱਕ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹੈ ਜੋ ਫਿਰੋਤੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਡੇਟਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ
5. ਮਾਲਵੇਅਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮੇਬਲ ਡਿਵਾਈਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਜਾਂ ਸੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਤਰਨਾਕ ਸਾਫਟਵੇਅਰ।
ਉੱਤਰ: ਸੱਚ

ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਮੁੱਖ ਟੀਚਾ ਕੀ ਹੈ?
(a) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਗਤੀ ਵਧਾਉਣਾ
(b) ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਸਾਈਬਰ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ
(c) ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ
(d) ਨਵਾਂ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ
2. ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਡੇਟਾ ਤੱਕ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਪਹੁੰਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
(a) ਫਿਸਿੰਗ (b) ਹੈਕਿੰਗ (c) ਸਪੈਮਿੰਗ (d) ਪਛਾਣ ਦੀ ਚੋਰੀ
3. 'ਫਿਸਿੰਗ' ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
(a) ਵਾਇਰਸ ਬਣਾਉਣਾ
(b) ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਾਲੇ ਈਮੇਲ ਭੇਜਣਾ
(c) ਭੌਤਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਚੋਰੀ ਕਰਨਾ (d) Wi-Fi ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈਕਿੰਗ
4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ?
(a) ਕੰਪਨੀਆਂ ਐਕਟ, 2013 (b) ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਐਕਟ, 2000
(c) ਡੇਟਾ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਐਕਟ, 2019 (d) ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2019
5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ?
(a) ਭੌਤਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਨਾ
(b) ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਡਿਜੀਟਲ ਭੰਡਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ
(c) ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਖਾਤੇ ਬਣਾਉਣਾ
(d) ਐਨਲਾਈਨ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ

ਉੱਤਰ ਕੁੰਜੀ:

1. (b) 2. (b) 3. (b) 4. (b) 5. (b)

ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ.1. ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਿਸਟਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਮੋਬਾਈਲ ਡਿਵਾਈਸਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਰਡਵੇਅਰ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਡੇਟਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਦੀ ਸਾਈਬਰ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜੋ ਨੈੱਟਵਰਕ, ਡਿਵਾਈਸਾਂ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਹਮਲੇ, ਚੋਰੀ, ਨੁਕਸਾਨ, ਸੋਧ ਜਾਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰ.2. ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਇੱਕ ਐਨਲਾਈਨ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਹੈ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਐਕਸੈਸ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਡਿਜੀਟਲ ਵਾਲਿਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਕਾਪੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ.3. ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਐਨਲਾਈਨ ਖਾਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਜੀਟਲ ਕਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਟੋਰ, ਐਕਸੈਸ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰ.4. ਕਿਹੜਾ ਭਾਰਤੀ ਸਾਈਬਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ (ਆਈ.ਟੀ.) ਐਕਟ, 2000 ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਈਬਰ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਨ।

ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਆਈ.ਟੀ. ਐਕਟ 'ਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਐਕਟ, ਜਿਸਨੂੰ ਆਈ.ਟੀ. ਐਕਟ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਈ-ਕਾਮਰਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ:

1. ਆਈ.ਟੀ. ਐਕਟ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਈ-ਕਾਮਰਸ 1996 ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਾਡਲ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ।

2. ਇਹ ਐਕਟ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਈਬਰ ਨੈੱਟਵਰਕ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 3. ਇਸਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 2000 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 2008 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਨੂੰ ਈ-ਕਾਮਰਸ, ਈ-ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਵਣਜ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
 4. ਇਹ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
- ਪ੍ਰ. 2. ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਦਮ ਲਿਖੋ।
- ਉੱਤਰ: ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਪ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ/ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਦਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ
1. ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਪੋਰਟਲ digilocker.gov.in ਖੋਲ੍ਹੋ
 2. ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ ਜਾਂ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪੋਰਟਲ ਵਿੱਚ ਸਾਈਨ ਅੱਪ ਕਰੋ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ
 3. ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ OTP ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਵੈਰੀਫਾਈ ਬਟਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 4. ਅਗਲੀ ਸਕ੍ਰੀਨ ਵਿੱਚ, ਆਪਣਾ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਾਸਵਰਡ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰੋ (ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਾਸਵਰਡ ਨਾਲ ਸਾਈਨ ਇਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਵੀ ਲੌਗਇਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ)।
 5. ਅਗਲੀ ਸਕ੍ਰੀਨ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਅਤੇ UIDAI ਸਰਵਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਈ-ਕੋਵਾਈਸੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੈੱਕ ਬਾਕਸ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।
 6. ਇੱਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਡੈਸ਼ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।
 7. ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਤੁਸੀਂ ਡੈਸ਼ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੇਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਈਮੇਲ ਪਤੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
 8. ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਾਮ ਡੂੰਘੇ ਡਾਊਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਪਲੋਡ ਕਰੋ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।
 9. ਇੱਥੋਂ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਕੈਨ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ .pdf, .jpeg, .png ਫਾਈਲ ਫਾਰਮੈਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਫਾਈਲ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 10 MB ਦੇ ਅਪਲੋਡ ਆਕਾਰ ਦੇ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਅਧਿਆਇ: 7

ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਅਤੇ ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਇੱਕ ਲਾਈਨ / ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. "ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ" ਸ਼ਬਦ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: IBM (1997 ਵਿੱਚ)।

2. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਖੋਜ ਕਿਸ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ?

ਉੱਤਰ: 1969 (ARPANET ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ)।

3. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਖੋਜ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤੀ?

ਉੱਤਰ: ਵਿਨਟਨ ਸਰਫ ਅਤੇ ਰਾਬਰਟ ਕਾਨ।

4. ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਤੱਤ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਐਨਲਾਈਨ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ (ਜਾਂ ਐਨਲਾਈਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ, ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ, ਆਦਿ)।

5. ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ: ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਨਕਿਊਪਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਭੁਗਤਾਨ ਗੇਟਵੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

1. ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ **ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ** ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ/ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ)
2. ਈ-ਕਾਮਰਸ **ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ** ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ/ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ)
3. ਈ-ਕਾਮਰਸ ਸ਼ੁੱਧ **ਐਨਲਾਈਨ** ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ। (ਆਫਲਾਈਨ/ਐਨਲਾਈਨ)
4. ਈ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅਤੇ **ਕਲਿੱਕ** ਮੋਡ ਹੈ। (ਸਾਂਤ/ਕਲਿੱਕ)
5. G2B ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ **ਕਾਰੋਬਾਰ**। (ਬਿਓਡ/ਕਾਰੋਬਾਰ)

ਸਹੀ/ਗਲਤ ਵਿਵਰਣ

1. IBM ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਵਪਾਰਕ ਮਸ਼ੀਨਾਂ। – ਗਲਤ (ਇਹ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲਈ ਹੈ)
2. ਈ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਈ-ਕਾਮਰਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦਾਇਰਾ ਹੈ। – ਸੱਚ
3. ਈ-ਕਾਮਰਸ ਈ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। – ਸੱਚ
4. ਈ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ "ਪਿਊਰ-ਪਲੇ" ਰੂਪ ਹੈ। – ਗਲਤ (ਇਹ ਈ-ਕਾਮਰਸ ਹੈ)
5. ਈ-ਕਾਮਰਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ "ਇੱਕ ਅਤੇ ਮੋਰਟਾਰ" ਰੂਪ ਹੈ। – ਗਲਤ (ਰਵਾਇਤੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇੱਕ ਅਤੇ ਮੋਰਟਾਰ ਹੈ)

ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:

(a) ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਰੋਬਾਰ (b) ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਕਾਰੋਬਾਰ (c) ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਕਾਰੋਬਾਰ (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

2. ਈ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀ ਲੋੜ ਹੈ:

(a) ਇੰਟਰਨੈੱਟ (b) ਇੰਟਰਨੈੱਟ (c) ਐਕਸਟਰਨੈੱਟ (d) ਇਹ ਸਾਰੇ

3. ਈ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ:

(a) ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ (b) ਉਪਭੋਗਤਾ-ਅਨੁਕੂਲ (c) ਵਿਆਪਕ ਦਾਇਰਾ (d) ਇਹ ਸਾਰੇ

4. ਈ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜ ਹਨ:

(a) ਈ-ਪ੍ਰੋਕਿਊਰਮੈਂਟ (b) ਈ-ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧਨ (c) ਈ-ਮੇਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ (d) ਇਹ ਸਾਰੇ

5. ਈ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਤੱਤ/ਭਾਗ ਹਨ:

(a) ਐਨਲਾਈਨ ਸਟੋਰ (b) ਐਨਲਾਈਨ ਭਾਈਚਾਰੇ

(c) ਐਨਲਾਈਨ ਮਾਰਕੀਟ ਪਲੇਸ/ਪਲੇਟਫਾਰਮ (d) ਇਹ ਸਾਰੇ

ਜਵਾਬ ਕੁੰਜੀ:

1. (c) 2. (a) 3. (d) 4. (d) 5. (d)

ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਈ-ਕਾਮਰਸ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ. Dictionary.reference.com ਈ-ਕਾਮਰਸ ਨੂੰ "ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ" ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Dictionary.com ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਈ-ਕਾਮਰਸ "ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰਕ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ" ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਈ-ਕਾਮਰਸ ਐਨਲਾਈਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਈ-ਕਾਮਰਸ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਯਾਨੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸੰਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੈੱਬ 'ਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਹੈ।

ਉੱਤਰ. 2. ਈ-ਕਾਮਰਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ. ਈ-ਕਾਮਰਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

1. ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਖਪਤਕਾਰ (B 2 C)

2. ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰ (B 2 B)

3. ਖਪਤਕਾਰ ਤੋਂ ਖਪਤਕਾਰ (C 2 C)

4. ਪੀਅਰ ਤੋਂ ਪੀਅਰ (P 2 P)

5. ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰ (G2B)

6. ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਨਾਗਰਿਕ (G2C)

7. ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ (G2G)

ਪ੍ਰ.3. B2C ਵਣਜ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਖਪਤਕਾਰ (B 2 C): ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਖਪਤਕਾਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਈ-ਕਾਮਰਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਮਾਨ ਵੇਚਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਡਲ ਵਿੱਚ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਤਮ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੀਡੀਆ 24 ਘੰਟੇ ਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰ.4. C2C ਵਣਜ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ ਖਪਤਕਾਰ ਤੋਂ ਖਪਤਕਾਰ (C ਤੋਂ C): ਈ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਖਪਤਕਾਰ ਖੁਦ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵੇਚਦਾਰੀ ਲਈ ਦੂਜੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਡੀਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਰਲੱਭ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਸਾਈਟਾਂ ਵੈੱਬ ਆਧਾਰਤ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਈਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਿਲਾਮੀ ਸਾਈਟਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਲਈ ਬੋਲੀ ਲਗਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸਾਈਟਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਈਟਾਂ ਵਾਂਗ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਈਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਈ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ 1. ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਰਿਸੋਰਸ ਪਲੈਨਿੰਗ (ERP): ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਰਿਸੋਰਸ ਪਲੈਨਿੰਗ (ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅਧਾਰਤ ਸਿਸਟਮ) ਜੋ ਕਿ ਈ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀਆਂ/ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੰਚਾਲਨ, ਵਿਕਰੀ, ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵਿੱਚ।

2. ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ (SCM): ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਲਈ ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

3. ਬਿਜ਼ਨਸ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (BI): ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ, ਬਿਜ਼ਨਸ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਅਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਡੇਟਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

4. ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਐਨਲਾਈਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ: ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ/ਵਿਚਕਾਰ ਐਨਲਾਈਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਸਬੰਧਾਂ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

5. ਵਪਾਰਕ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ/ਸਹਿਯੋਗ

5. ਵਪਾਰਕ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ/ਸਹਿਯੋਗ: ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਪਾਰਕ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਚੰਗੇ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਣ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਡਾਟਾ ਪੈਕਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਕੀਮਤ, ਸਮਾਰਟ ਫੋਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ "ਡਿਜੀਟਲ ਇੰਡੀਆ" (ਡਿਜੀਟਲ ਇੰਡੀਆ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਮੁਹਿੰਮ ਹੈ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਐਨਲਾਈਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਸੁਧਾਰੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੁਆਰਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਅਤੇ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਕਰਕੇ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ 1 ਜੁਲਾਈ, 2015 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਹਨ:

- ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਡਿਜੀਟਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ।
- ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।
- ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ

ਮੁੱਖ "ਡਿਜੀਟਲ ਇੰਡੀਆ" ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ-ਸਪੀਡ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਜਿਸਨੇ ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ (ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈ-ਕਾਮਰਸ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਸਪੀਡ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰ/ਵਿਸਤਾਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ, ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ (ਈ-ਕਾਮਰਸ) ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਅਧਿਆਇ: 8

ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ

ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਇੱਕ ਲਾਈਨ / ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਮੁਦਰਾ ਜੋ ਸਿਰਫ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਐਨਲਾਈਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

2. ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ: ਬਿਟਕੋਇਨ।

3. ਡਿਜੀਟਲ ਵਾਲਿਟ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਇੱਕ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਡਿਵਾਈਸ ਜੋ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

4. QR ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਵਿੱਚ QR ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਤੇਜ਼ ਜਵਾਬ।

5. ਸੰਪਰਕ ਰਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਨੇੜੇ ਖੇਤਰ ਸੰਚਾਰ (NFC)।

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

1. ਇੱਕ **ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ** ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਅਕਸਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਜਾਂ ਮੋਬਾਈਲ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। (ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ/ਡਿਜੀਟਲ ਵਾਲਿਟ)
2. ਇੱਕ **ਡਿਜੀਟਲ ਵਾਲਿਟ** ਇੱਕ ਡਿਵਾਈਸ ਜਾਂ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਹੈ ਜੋ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਟੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। (ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ/ਡਿਜੀਟਲ ਵਾਲਿਟ)
3. ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੰਪਰਕ ਰਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ NFC (**ਨੇੜਲਾ ਖੇਤਰ** ਸੰਚਾਰ) (ਨੇੜਲਾ ਖੇਤਰ / ਗੈਰ-ਫੰਗੀਬਲ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
4. **ਮੋਬਾਈਲ** ਭੁਗਤਾਨ ਇੱਕ ਮੋਬਾਈਲ ਐਪ ਜਾਂ ਡਿਵਾਈਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਪਲ ਪੇ ਜਾਂ ਗੂਗਲ ਵਾਲਿਟ ਰਾਹੀਂ। (ਮੁਦਰਾ / ਮੋਬਾਈਲ)
5. ਇੱਕ **ਭੁਗਤਾਨ ਗੇਟਵੇ** ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਆਨਲਾਈਨ ਸੇਵਾ ਹੈ ਜੋ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਜਾਂ ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। (ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ/ਭੁਗਤਾਨ ਗੇਟਵੇ)

ਸਹੀ/ਗਲਤ ਵਿਵਰਣ

1. ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਕ੍ਰਿਪਟੋਕਰੰਸੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। – ਗਲਤ
2. ਬਿਟਕੋਇਨ ਇੱਕ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। – ਸੱਚ
3. ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ ਐਪਲ ਪੇਅ ਅਤੇ ਗੂਗਲ ਪੇਅ ਵਰਗੇ ਮੋਬਾਈਲ ਵਾਲਿਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। – ਸੱਚ
4. ਇੱਕ ਬਲਾਕਚੇਨ ਇੱਕ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਲੇਜ਼ਰ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। – ਸੱਚ
5. ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। – ਗਲਤ

ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਨੂੰ ਇਸ ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:
 - a) ਕ੍ਰਿਪਟੋਕੁਰੰਸੀ
 - b) ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪੈਸਾ
 - c) ਚੈੱਕ
 - d) ਕੋਈ ਨਹੀਂ
2. ਕਿਹੜੀ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਨਹੀਂ ਹੈ?
 - a) ਬਿਟਕੋਇਨ
 - b) ਈਥਰਿਅਮ
 - c) ਪੇਟੀਐਮ ਵਾਲਿਟ
 - d) ਚੈੱਕ
3. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ?
 - a) ਤੇਜ਼ ਲੈਣ-ਦੇਣ
 - b) ਨਕਦ ਨਿਰਭਰਤਾ
 - c) ਸਮਾਂ-ਖਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
 - d) ਭੌਤਿਕ ਵਟਾਂਦਰਾ
4. ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੈ:
 - a) ਸੁਰੱਖਿਆ ਜੋਖਮ
 - b) ਆਸਾਨ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ
 - c) ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ
 - d) ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ
5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ UPI ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:
 - a) ਯੂਨੀਫਾਈਡ ਭੁਗਤਾਨ ਇੰਟਰਫੇਸ
 - b) ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਭੁਗਤਾਨ ਇੰਟਰਫੇਸ
 - c) ਵਿਲੱਖਣ ਭੁਗਤਾਨ ਪਛਾਣ
 - d) ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਉੱਤਰ ਕ੍ਰਮੀ:

1. (a) 2. (d) 3. (a) 4. (a) 5. (a)

ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ (ਡਿਜੀਟਲ ਪੈਸਾ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਪੈਸਾ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੁਦਰਾ) ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਦਰਾ, ਪੈਸਾ, ਜਾਂ ਪੈਸੇ ਵਰਗੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ, ਸਟੋਰ ਜਾਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ।

ਉੱਤਰ 2. ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।

ਉੱਤਰ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ (CBDCs), ਕ੍ਰਿਪਟੋਕਰੰਸੀਆਂ, ਸਟੇਬਲਕੋਇਨ, ਅਤੇ ਵਰਚੁਅਲ ਮੁਦਰਾ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ।

ਉੱਤਰ 3. ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ, ਮੋਬਾਈਲ ਮਨੀ ਜਾਂ ਵਾਲਿਟ, ਸੰਪਰਕ ਰਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨ, ਕ੍ਰਿਪਟੋਕਰੰਸੀ, QR ਕੋਡ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਭੁਗਤਾਨ ਸਾਧਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕ੍ਰੈਡਿਟ, ਡੈਬਿਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਪੇਡ ਕਾਰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਭੁਗਤਾਨ ਡਿਜੀਟਲ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੱਕ।

ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਫਾਇਦੇ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ:

1. ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਗਤੀ: ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਤੇਜ਼ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਲਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਈ ਦਿਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰਾਂ ਵਰਗੇ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀਆਂ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਫੀਸਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
 2. ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ: ਬਲਾਕਚੇਨ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਸੁਰੱਖਿਅਤ, ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਹਨ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਲੇਜ਼ਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿੱਤੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਆਡਿਟ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 3. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮੇਬਲ ਪੈਸਾ: ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਈਥਰੀਅਮ ਵਰਗੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ, ਸਮਾਰਟ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵੈਚਾਲਤ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਨੁਕੂਲ ਵਿੱਤੀ ਉਤਪਾਦ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਭੁਗਤਾਨ, ਐਸਕ੍ਰੋ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਤ (DeFi) ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ।
 4. ਨਵੀਨਤਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ: ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਨਵੇਂ ਵਪਾਰਕ ਮਾਡਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ (dApps) ਅਤੇ ਟੋਕਨਾਈਜ਼ਡ ਸੰਪਤੀਆਂ। ਉਹ ਨਵੀਨਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਚਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਪ੍ਰ. 2. ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- ਉੱਤਰ: 1. ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ: ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਲਈ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ: ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਲਈ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਤੇ ਬੋਝਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
2. ਤਕਨੀਕੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ: ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਵਰਤਣਾ ਤਕਨੀਕੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਭਾਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ: ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਕੇਲੇਬਿਲਟੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉੱਚ ਮੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਫੀਸਾਂ ਹੋਲੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਬਿਟਕੋਇਨ ਅਤੇ ਈਥਰੀਅਮ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਾਫ਼ੀ ਭੀੜ ਅਤੇ ਉੱਚ ਟ੍ਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ।
3. ਸੁਰੱਖਿਆ ਜੋਖਮ: ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਹੈਕਿੰਗ, ਫਿਸਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਈਬਰ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹਨ। ਚੋਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਟੂਏ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕੁੰਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਟੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਗਲਤੀਆਂ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਾਲੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।
4. ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ: ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਲਾਕਚੇਨ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੀ ਗੁਮਨਾਮੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿੱਤ ਪੇਸ਼ਣ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੈਗੂਲੇਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਵਧਦੀ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ: 9

ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ

ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਇੱਕ ਲਾਈਨ / ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ: ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਬੈਂਕਿੰਗ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ।

2. ATM ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਟੈਲਰ ਮਸ਼ੀਨ।

3. ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਇੱਕ ਭੁਗਤਾਨ ਕਾਰਡ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਫੰਡ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

4. ਸਮਾਰਟ ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਏਮਬੈਡਡ ਮਾਈਕ੍ਰੋਚਿੱਪ।

5. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਸਾਈਬਰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਹੈਕਿੰਗ ਦਾ ਜੋਖਮ।

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

1. ICICI ਬੈਂਕ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। (SBI / ICICI)

2. **ਇੰਟਰਨੈੱਟ** ਬੈਂਕਿੰਗ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਸੇਵਾ ਹੈ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਕਈ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। (ਮੋਬਾਈਲ/ਇੰਟਰਨੈੱਟ)

3. SMS ਬੈਂਕਿੰਗ ਇੱਕ ਸਹੂਲਤ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ **ਅਲਰਟ** ਭੇਜਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਇਸਤਿਹਾਰ / ਅਲਰਟ)

4. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਰਵਾਇਤੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਨਾਲੋਂ **ਘੱਟ** ਮਹਿੰਗੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਹੈ। (ਹੋਰ / ਘੱਟ)

5. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ/**ਗਲੋਬਲ** ਹੈ। (ਸਥਾਨਕ / ਗਲੋਬਲ)

ਸਹੀ/ਗਲਤ ਵਿਵਰਣ

1. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦਾ ਅਰਥ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਬੈਂਕਿੰਗ ਹੈ। – ਸੱਚ

2. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। – ਗਲਤ

3. EFT ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। – ਸੱਚ

4. SBI ਬੈਂਕ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। – ਗਲਤ (ICICI ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)

5. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਸਿਰਫ਼ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। – ਗਲਤ

ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:

a) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਬੈਂਕਿੰਗ b) ਮੋਬਾਈਲ ਬੈਂਕਿੰਗ c) ਐਨਲਾਈਨ ਫੰਡ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ d) ਇਹ ਸਾਰੇ

2. ਕਿਹੜੀ ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ?

a) ATM b) ਮੋਬਾਈਲ ਬੈਂਕਿੰਗ c) NEFT d) ਭੌਤਿਕ ਚੈੱਕ

3. ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਬੈਂਕਿੰਗ ਲਈ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

a) ਭੌਤਿਕ ਮੌਜੂਦਗੀ b) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਪਹੁੰਚ c) ATM ਵਰਤੋਂ d) SMS ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ

4. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸੀਮਾ ਹੈ:

a) ਸਾਈਬਰ ਧੋਖਾਧੜੀ b) ਸਹੂਲਤ c) ਗਤੀ d) 24x7 ਸੇਵਾ

5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ:

a) SBI ਨੈੱਟ ਬੈਂਕਿੰਗ b) UPI c) ਮੋਬਾਈਲ ਐਪਸ d) ਇਹ ਸਾਰੇ

ਜਵਾਬ ਕੁੰਜੀ:

1. (d) 2. (d) 3. (a) 4. (a) 5. (d)

ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ: ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਭੋਗਤਾ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ 'ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਬੈਂਕਿੰਗ ਐਪ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਸਰਵਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਵਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਈਡੀ ਅਤੇ ਪਾਸਵਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਵਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਕਈ ਵਿਕਲਪ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਕਿਸਮ ਚੁਣਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. ਫੋਨ ਬੈਂਕਿੰਗ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਫੋਨ ਬੈਂਕਿੰਗ (ਜਾਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਬੈਂਕਿੰਗ) ਇੱਕ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਹੈ ਜੋ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਸ਼ਾਖਾ ਜਾਂ ਏਟੀਐਮ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਕਦੀ ਜਾਂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਧਨ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੈੱਕ) ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਫੋਨ ਬੈਂਕਿੰਗ ਨੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਰਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੈਂਕ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਦੇ ਆਰਾਮ ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ 24 ਘੰਟੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਾ ਫੋਨ ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਲਿਖੋ: (ਏ) ਗਾਹਕਾਂ ਲਈ (ਬੀ) ਬੈਂਕਿੰਗ ਲਈ

ਉੱਤਰ: (ਏ) ਗਾਹਕਾਂ ਲਈ ਮਹੱਤਤਾ:

1. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬੈਂਕਿੰਗ: ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ 24 ਘੰਟੇ, 7 ਦਿਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਵਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗਾਹਕ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਂ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਜਾਂ ਮੋਬਾਈਲ ਰਾਹੀਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

2. ਤੇਜ਼ ਸੇਵਾ: ਗਾਹਕ ਆਪਣੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ, ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

3. ਐਨਲਾਈਨ ਖਰੀਦਦਾਰੀ: ਗਾਹਕ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਈ-ਕਾਮਰਸ ਅਤੇ ਐਨਲਾਈਨ ਰਾਹੀਂ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਐਨਲਾਈਨ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

4. ਗਾਹਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ: ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਬੈਂਕਿੰਗ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਰੁਸਲਤਾ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਲੈਣ-ਦੇਣ ਬਿਨਾਂ ਜੋਖਮ ਦੇ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਨਕਦੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

(ਅ) ਬੈਂਕਾਂ ਲਈ ਮਹੱਤਵ:

1. ਕੇਂਦਰੀ ਡੇਟਾਬੇਸ: ਕੇਂਦਰੀ ਡੇਟਾਬੇਸ ਨੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਹਰੇਕ ਸ਼ਾਖਾ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਡੇਟਾਬੇਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਨਕ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

2. ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰੋ: ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਏਟੀਐਮ, ਟੈਲੀਫੋਨ ਬੈਂਕਿੰਗ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਬੈਂਕਿੰਗ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਬੈਂਕਾਂ ਲਈ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗਤ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮਹਿੰਗੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ।

3. ਧੋਖਾਧੜੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰੋ: ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੁਆਰਾ, ਅੰਤਰ-ਸ਼ਾਖਾ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਡੇਟਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

4. ਲਾਭ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਬੇਅੰਤ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ, ਸਪ੍ਰੈਡਸ਼ੀਟਾਂ, ਖਾਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਰੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਲੇਜ਼ਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਾਹਕ ਕਾਗਜ਼ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਐਨਲਾਈਨ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੇ ਕੀ ਫਾਇਦੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

1. ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ: ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਇੱਕ ਪਲਾਸਟਿਕ ਕਾਰਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉੱਚ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਰੈਂਕਿੰਗ ਵਾਲੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਾਰਡ 'ਤੇ ਚੁੰਬਕੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਾਰਡ ਧਾਰਕ ਦੁਕਾਨਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ੋਪਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਕਦ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

2. ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡ: ਇੱਕ ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡ (ਜਿਸਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕਾਰਡ ਜਾਂ ਏਟੀਐਮ ਕਾਰਡ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਇੱਕ ਕਾਰਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਚੈਕਿੰਗ ਜਾਂ ਸੇਵਿੰਗ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਵਰਗੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਕਦੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਚੈੱਕਾਂ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਸਿੱਧੇ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਘਟਾ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਰਕਮ ਤੱਕ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

3. ਮੋਬਾਈਲ ਬੈਂਕਿੰਗ: ਮੋਬਾਈਲ ਬੈਂਕਿੰਗ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਸਕ੍ਰੀਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰੁਟੀਨ ਬੈਂਕਿੰਗ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਚ ਕਰਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੋਬਾਈਲ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੱਚਤ ਅਤੇ ਚਾਲੂ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਪੁੱਛਗਿੱਛ, ਚੈੱਕ 'ਤੇ ਸਟਾਪ ਪੇਮੈਂਟ ਰੱਖਣਾ, ਬਿੱਲ ਭੁਗਤਾਨ ਆਦਿ।

4. ਟੈਲੀਫੋਨ ਬੈਂਕਿੰਗ: ਟੈਲੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਟੈਲੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਨ ਕਾਲਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਟੈਲੀ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਨੰਬਰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ: 10

ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ

ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਇੱਕ ਲਾਈਨ / ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ: ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਉਤਪਾਦਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਡਿਜੀਟਲ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ।

2. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਫਾਇਦਾ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਵਿਆਪਕ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਪਹੁੰਚ।

3. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਸੀਮਾ/ਨੁਕਸਾਨ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਸਾਈਬਰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਜੋਖਮ।

4. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ 2 ਪੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ: ਉਤਪਾਦ, ਕੀਮਤ।

5. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਡਿਜੀਟਲ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ।

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

1. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਉਤਪਾਦ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਇੱਕ **ਲਾਗਤ**-ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। (ਮਹਿੰਗਾ / ਲਾਗਤ-ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ)
2. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ **ਤੇਜ਼** ਨਤੀਜੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। (ਦੇਰੀ ਨਾਲ/ਤੇਜ਼)
3. ਕਾਰੋਬਾਰ ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਗਾਹਕਾਂ ਤੋਂ **ਸਿੱਧਾ** ਫੀਡਬੈਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। (ਸਿੱਧਾ/ਅਸਿੱਧਾ)
4. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀ **ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ** ਪਹੁੰਚ ਹੈ। (ਗਲੋਬਲ/ਸਥਾਨਕ)
5. **ਬਲੋਗਿੰਗ** ਸਮੱਗਰੀ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। (ਬਲੋਗਿੰਗ/ਚੈਟਿੰਗ)

ਸਹੀ/ਗਲਤ ਵਿਵਰਣ

1. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਗਾਹਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। –ਸੱਚ
2. ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। –ਗਲਤ
3. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਇੱਕ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਰਣਨੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਗਿਆਪਨ ਚੈਨਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਰੇਡੀਓ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। –ਗਲਤ
4. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ 4 ਪੀ ਹਨ। –ਗਲਤ
5. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। –ਸੱਚ

ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ:
(ਏ) ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੀ ਔਨਲਾਈਨ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ
(ਬੀ) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ
(ਸੀ) ਦੋਵੇਂ (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ)
(ਡੀ) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
2. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦਾ 'ਪੀ' ਨਹੀਂ ਹੈ?
(ਏ) ਉਤਪਾਦ (ਬੀ) ਨਿਰਮਾਤਾ (ਸੀ) ਸਥਾਨ (ਡੀ) ਕੀਮਤ
3. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ:
(ਏ) ਪੂਰੇ ਵਿਕਰੇਤਾ (ਬੀ) ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾ (ਸੀ) ਮਹਿੰਗੇ ਆਊਟਲੈੱਟ (ਡੀ) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
4. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਬਾਰੇ ਸੱਚ ਹੈ?
(ਏ) ਇਸਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਥਾਨਕ ਕਵਰੇਜ ਹੈ (ਬੀ) ਇਸਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਵਰੇਜ ਹੈ
(ਸੀ) ਇਸਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਗਲੋਬਲ ਕਵਰੇਜ ਹੈ (ਡੀ) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
5. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?
(a) ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ (b) ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਤੇ ਰਸਾਲੇ
(c) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਕੰਪਿਊਟਰ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਜਵਾਬ ਕੁੰਜੀ:

1. (b) 2. (b) 3. (d) 4. (c) 5. (c)

ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕੀ ਹੈ? ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ: ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਔਨਲਾਈਨ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਸ਼ਬਦ ਅਕਸਰ ਬਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

1. ਲਾਗਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀਤਾ: ਲਾਗਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀਤਾ ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਿੱਧੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ।
2. ਸਿੱਧਾ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ: ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਉਤਪਾਦਕ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧਾ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

3. ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ: ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਉਤਪਾਦਕਾਂ, ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਖਪਤਕਾਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ, ਖਪਤਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਉਤਪਾਦ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਤਪਾਦਨ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ, ਇੱਛਾਵਾਂ, ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਨਾਪਸੰਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇਵਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

4. ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਅਨੁਭਵ: ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਉਤਪਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 2. ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕੀ ਹੈ? 'ਰਵਾਇਤੀ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ' ਅਤੇ 'ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ' ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ: ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ, ਜਿਸਨੂੰ ਐਨਲਾਈਨ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਜਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਡਿਜੀਟਲ ਚੈਨਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ, ਈ-ਮੇਲ, ਖੋਜ ਇੰਜਨ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਐਪਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ

ਗਾਹਕ ਇੰਟਰਫੇਸ ਆਹਮੇ-ਸਾਹਮਣੇ: ਰਵਾਇਤੀ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਗਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਕ੍ਰੀਨ ਟੂ ਫੇਸ:

ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਗੱਲਬਾਤ ਇੱਕ ਸਕ੍ਰੀਨ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਾਂ ਸਮਾਰਟਫੋਨ।

ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ ਸੀਮਤ: ਰਵਾਇਤੀ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। 24 x 7: ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਮਾਰਕੀਟ ਸੀਮਤ: ਰਵਾਇਤੀ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਅਕਸਰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਗਲੋਬਲ: ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਮੁੱਚੀ ਲਾਗਤ ਮਹਿੰਗੀ: ਟੀਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ, ਬਿਲਬੋਰਡਾਂ, ਜਾਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੇ ਫਲਾਇਰ ਵਰਗੇ ਰਵਾਇਤੀ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਸਤਾ: ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਮਹਿੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪੋਸਟ ਬਣਾਉਣਾ, ਈ-ਮੇਲ ਭੇਜਣਾ, ਜਾਂ ਐਨਲਾਈਨ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਚਲਾਉਣਾ ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ: 11

ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ

ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਇੱਕ ਲਾਈਨ / ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ (ਇੰਟਰਨੈੱਟ) ਰਾਹੀਂ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੇਚਣਾ।

2. ਇੱਕ ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ: ਐਮਾਜ਼ਾਨ

3. ਈ-ਰਿਟੇਲ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖਿਡਾਰੀ ਕੌਣ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਐਮਾਜ਼ਾਨ

4. ਈ-ਰਿਟੇਲ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਐਨਲਾਈਨ ਭੁਗਤਾਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਭੁਗਤਾਨ ਗੇਟਵੇ

5. SEO ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਖੋਜ ਇੰਜਨ ਐਪਟੀਮਾਈਜੇਸ਼ਨ

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

1. ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। (ਇੰਟਰਨੈੱਟ/ਮੈਨੂਅਲ)

2. ਮੋਬਾਈਲ ਕਾਮਰਸ ਵਿੱਚ ਮੋਬਾਈਲ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਮੋਬਾਈਲ/ਮੈਨੂਅਲ)

3. ਗਲੋਬਲ ਈ-ਰਿਟੇਲ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਐਮਾਜ਼ਾਨ ਹੈ। (ਐਮਾਜ਼ਾਨ/ਫਲਿੱਪਕਾਰਟ)

4. ਈ-ਰਿਟੇਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਰੁਝਾਨ ਏਆਈ ਰਾਹੀਂ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਹੈ। (ਵਿਅਕਤੀਗਤਕਰਨ/ਲਾਗਤ)

5. ਈ-ਰਿਟੇਲ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਸਹੂਲਤ ਹੈ। (ਸਹੂਲਤ/ਮੁਸ਼ਕਲ)

ਸਹੀ/ਗਲਤ ਵਿਵਰਣ

1. ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਭੌਤਿਕ ਸਟੋਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ। –ਗਲਤ

2. ਮੋਬਾਈਲ ਕਾਮਰਸ (ਐਮ-ਕਾਮਰਸ) ਈ-ਰਿਟੇਲ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪ-ਭਾਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੋਬਾਈਲ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। –ਸੱਚ

3. ਐਮਾਜ਼ਾਨ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਈ-ਰਿਟੇਲ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖਿਡਾਰੀ ਹੈ। –ਸੱਚ

4. ਸਹੂਲਤ ਈ-ਰਿਟੇਲ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਹੈ। –ਸੱਚ

5. ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਐਨਲਾਈਨ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੀਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਰੇਟਿੰਗਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। –ਗਲਤ

ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:
a) ਭੌਤਿਕ ਦੁਕਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੇਚਣਾ b) ਔਨਲਾਈਨ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੇਚਣਾ
c) ਸਿਰਫ਼ ਥੋਕ ਵਿਕਰੀ d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
2. ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ ਦੀ ਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ:
a) ਡਿਲੀਵਰੀ ਲੋਜਿਸਟਿਕਸ b) ਵਸਤੂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ
c) ਵਾਪਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ d) ਇਹ ਸਾਰੇ
3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਹੈ:
a) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ b) ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ
c) ਸਿਰਫ਼ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
4. ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੈ:
a) ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ b) ਸਾਈਬਰ ਜੋਖਮ
c) ਡਿਲੀਵਰੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ d) ਇਹ ਸਾਰੇ
5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਈ-ਰਿਟੇਲਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:
a) ਫਲਿੱਪਕਾਰਟ b) ਐਮਾਜ਼ਾਨ
c) ਮਾਇਨਟਰਾ d) ਇਹ ਸਾਰੇ

ਜਵਾਬ ਕੁੰਜੀ:

1. (b) 2. (d) 3. (a) 4. (d) 5. (d)

ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਕੀ ਹਨ? (ਕੋਈ ਚਾਰ)

ਉੱਤਰ: ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ, ਹਰ ਇੱਕ ਔਨਲਾਈਨ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ:

1. ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਖਪਤਕਾਰ (B2C): ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਰੂਪ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਔਨਲਾਈਨ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਉਤਪਾਦ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ ਐਮਾਜ਼ਾਨ, ਵਾਲਮਾਰਟ ਅਤੇ ਔਨਲਾਈਨ ਫੈਸ਼ਨ ਰਿਟੇਲਰ, ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।
2. ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰ (B2B): ਇਸ ਮਾਡਲ ਵਿੱਚ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੂਜੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਥੋਕ ਵਿਤਰਕ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਦੂਜੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ ਅਲੀਬਾਬਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।
3. ਖਪਤਕਾਰ ਤੋਂ ਖਪਤਕਾਰ (C2C): ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗਤਾ ਔਨਲਾਈਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸਥਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੂਜੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ eBay, olx ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।
4. ਖਪਤਕਾਰ ਤੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰ (C2B): ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ (ਖਪਤਕਾਰ) ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦ ਵੇਚਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਪ੍ਰ. 2. ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਫਾਇਦੇ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਈ-ਰਿਟੇਲਿੰਗ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਕਈ ਫਾਇਦੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

1. ਵਿਆਪਕ ਪਹੁੰਚ: ਕਾਰੋਬਾਰ ਭੂਗੋਲਿਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕ ਅਧਾਰ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।
2. ਸਹੂਲਤ: ਗਾਹਕ 24/7 ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਭੌਤਿਕ ਸਟੋਰਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਾਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।
3. ਲਾਗਤ ਬਚਤ: ਈ-ਰਿਟੇਲਰਾਂ ਕੋਲ ਅਕਸਰ ਇੱਟਾਂ ਅਤੇ ਮੋਟਰ ਸਟੋਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟ ਓਵਰਹੈੱਡ ਲਾਗਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਗਾਹਕਾਂ ਲਈ ਘੱਟ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
4. ਨਿੱਜੀਕਰਨ: ਉੱਨਤ ਡੇਟਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਈ-ਰਿਟੇਲਰਾਂ ਨੂੰ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਅਨੁਭਵ, ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ: 12

ਈ-ਗਾਹਕ ਸਬੰਧ ਪ੍ਰਬੰਧਨ

ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਇੱਕ ਲਾਈਨ / ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ: ਈ-ਸੀਆਰਐਮ (ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਾਹਕ ਸਬੰਧ ਪ੍ਰਬੰਧਨ) ਗਾਹਕ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਟਰਨੈੱਟ, ਵੈੱਬ-ਅਧਾਰਤ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ।

2. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਫਾਇਦਾ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਇਹ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

3. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਸੀਮਾ/ਨੁਕਸਾਨ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਉੱਚ ਲਾਗੂਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਾਗਤ।

4. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਗਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਚਾਰ।

5. ਤੁਸੀਂ ਸੀਆਰਐਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?

ਉੱਤਰ: ਸੀਆਰਐਮ (ਗਾਹਕ ਸਬੰਧ ਪ੍ਰਬੰਧਨ) ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਰਣਨੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਗਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

1. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਾਹਕ ਸਬੰਧ ਪ੍ਰਬੰਧਨ। (ਗਾਹਕ/ਵਣਜ)

2. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਸੀਆਰਐਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੈੱਬ ਅਧਾਰਤ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਈਮੇਲ, ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ, ਚੈਟਬੁੱਟ ਅਦਿ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਹੈ। (ਫੋਨ/ਵੈੱਬ)

3. ਰਵਾਇਤੀ ਸੀਆਰਐਮ ਵਿੱਚ, ਨਵੀਨਤਾ ਵਿਕਲਪਿਕ ਹੈ। (ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ/ਰਵਾਇਤੀ)

4. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦੇ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਫੰਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। (ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ/ਵੇਚਣਾ)

5. ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗਾਹਕ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਸਰਕਾਰ/ਗਾਹਕ)

ਸਹੀ/ਗਲਤ ਵਿਵਰਣ

1. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਾਹਕ ਧਾਰਨ ਪ੍ਰਬੰਧਨ। ਉੱਤਰ: ਗਲਤ

2. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਟੀਚਾ ਗਾਹਕ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਧਾਰਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ

3. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਖੇਤਰ ਕਵਰੇਜ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਗਲਤ

4. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ

5. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਵਿਕਰੀ ਟਰੈਕਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ

ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

(ਏ) ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਾਹਕ (ਬੀ) ਕੁਸ਼ਲ ਸੀਆਰਐਮ

(ਸੀ) ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਾਹਕ ਸਬੰਧ ਪ੍ਰਬੰਧਨ (ਡੀ) ਆਸਾਨ ਸੀਆਰਐਮ

2. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?

(ਏ) ਡੇਟਾ ਸਟੋਰ ਕਰੋ (ਬੀ) ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰੋ (ਸੀ) ਉਤਪਾਦ ਵੇਚੋ (ਡੀ) ਲਾਗਤਾਂ ਘਟਾਓ

3. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕੀ ਹੈ?

(ਏ) ਐਨਲਾਈਨ ਚੈਟ (ਬੀ) ਕਾਗਜ਼ੀ ਰਿਕਾਰਡ (ਸੀ) ਹੌਲੀ ਸੇਵਾ (ਡੀ) ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ

4. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਟੂਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

(ਏ) ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ (ਬੀ) ਚੈਟਬੋਟ (ਸੀ) ਨੋਟਬੁੱਕ (ਡੀ) ਰੇਡੀਓ

5. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਹੈ?

(a) ਬਿਹਤਰ ਸੇਵਾ (b) ਵਧੇਰੇ ਲਾਗਤ (c) ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬ (d) ਘੱਟ ਡੇਟਾ

ਜਵਾਬ ਕੁੰਜੀ:

1. (c) 2. (b) 3. (a) 4. (b) 5. (a)

ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. E-CRM ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: E-CRM ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਾਹਕ ਸਬੰਧ ਪ੍ਰਬੰਧਨ। ਇਹ ਗਾਹਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ, ਬਿਹਤਰ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਈਮੇਲਾਂ, ਚੈਟਬੋਟਾਂ ਅਤੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 3. ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ E-CRM ਦਾ ਇੱਕ ਫਾਇਦਾ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: E-CRM ਦਾ ਇੱਕ ਫਾਇਦਾ ਬਿਹਤਰ ਗਾਹਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਗਾਹਕ ਵੇਰਵੇ, ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੋਟਾਂ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਜਲਦੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. E-CRM ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ।

1. ਸੰਪਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ: ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਟੀਚਾ ਗਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਸੈਫਟਵੇਅਰ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਡੇਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
2. ਆਟੋਮੈਟ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਮੁਹਿੰਮਾਂ: ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਵਿੱਚ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਆਟੋਮੇਸ਼ਨ ਡੇਟਾ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਸੰਗਠਨ ਈ-ਮੇਲ ਜਾਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉੱਚ ਗਾਹਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਮਾਲੀਆ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
3. ਵਿਕਰੀ ਟਰੈਕਿੰਗ: ਵਿਕਰੀ ਟਰੈਕਿੰਗ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੈਨਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਦਾ 360-ਡਿਗਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ, ਸੰਗਠਨਾਂ ਲਈ ਅਸਲ-ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੂਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਖਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ।
4. ਕੇਸ ਪ੍ਰਬੰਧਨ: ਕੇਸ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਇੱਕ ਗਾਹਕ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਜਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਗਾਹਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਡੇਟਾਬੇਸ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਾਹਕ ਸੇਵਾ ਵਿਭਾਗ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 2. ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ:

- (ਏ) ਉੱਚ ਲਾਗਤਾਂ: ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖਰਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਅਨੁਕੂਲਤਾ, ਹੋਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਏਕੀਕਰਨ, ਸਿਖਲਾਈ, ਅਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਅੱਪਗ੍ਰੇਡ ਲਈ ਲਾਗਤਾਂ ਹਨ।
- (ਬੀ) ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ: ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੀਮਤ ਆਈਟੀ ਸਰੋਤਾਂ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ। ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਅਤੇ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਦੇਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (c) ਡੇਟਾ ਏਕੀਕਰਨ ਮੁੱਦੇ: ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀ ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਰਿਸੋਰਸ ਪਲੈਨਿੰਗ (ERP) ਅਤੇ ਇਨਵੈਂਟਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਮਾੜਾ ਏਕੀਕਰਨ ਡੇਟਾ ਸਿਲੇ, ਵਰਕਫਲੋ ਵਿਘਨ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸੂਝ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (d) ਡੇਟਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜੋਖਮ: ਕਿਉਂਕਿ ਈ-ਸੀਆਰਐਮ ਸਿਸਟਮ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਗਾਹਕ ਡੇਟਾ ਸਟੋਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਈਬਰ ਹਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਡੇਟਾ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਲਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੇਵਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਖ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਧਿਆਇ: 13

ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਇੱਕ ਲਾਈਨ / ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਟਰਨੈੱਟ, ਮੋਬਾਈਲ ਐਪਸ ਅਤੇ ਐਨਲਾਈਨ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ (ICTs) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ।

2. ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹਿੱਸੇ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ: ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਆਈਸੀਟੀ (ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ)।

3. ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਆਪਰੇਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ: ਐਨਲਾਈਨ ਬੁਕਿੰਗ, ਟੂਰ ਪੈਕੇਜ, ਯਾਤਰਾ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਈ-ਟਿਕਟਿੰਗ, ਹੋਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ।

4. ਈ-ਡੈਸਟੀਨੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ: ਗੋਇਬੀਬੋ, ਮੇਕਮਾਈਟਰਿਪ, ਯਾਤਰਾ, ਟ੍ਰਿਪਐਡਵਾਈਜ਼ਰ।

5. ਕੀ ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਾਤਾਵਰਣ-ਅਨੁਕੂਲ ਅਭਿਆਸ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਡਿਜੀਟਲ ਟਿਕਟਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਯਾਤਰਾ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

1. **ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ** ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ। (ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ/ਈ-ਮੇਲ)
2. ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜਾਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ **ਆਈਸੀਟੀ** ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਆਈਸੀਟੀ/ਕਾਲਾਂ)
3. ਈ-ਟੂਰ ਆਪਰੇਟਰ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ **ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ** ਅਤੇ ਐਪਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ/ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼)
4. ਈ-ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਸੀਆਂ **ਗਾਹਕਾਂ** ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। (ਸਰਕਾਰ/ਗਾਹਕ)
5. ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ **ਸੈਲਾਨੀਆਂ** ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਦੇਵਾਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। (ਸਰਕਾਰ/ਸੈਲਾਨੀ)

ਸਹੀ/ਗਲਤ ਵਿਵਰਣ

1. ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਆਈ.ਸੀ.ਟੀ. ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ
2. ਐਨਲਾਈਨ ਭੁਗਤਾਨ ਗੇਟਵੇ ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਉੱਤਰ: ਗਲਤ
3. ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਭੂਗੋਲਿਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਗਲਤ
4. ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਉਦਯੋਗ ਸਫਾਈ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ
5. ਬੁਕਿੰਗ ਇੰਜਣ ਯਾਤਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਲਾਗਤ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉੱਤਰ: ਗਲਤ

ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:
a) ਐਨਲਾਈਨ ਟਿਕਟਾਂ ਬੁੱਕ ਕਰਨਾ b) ਵਰਚੁਅਲ ਟੂਰਿਜ਼ਮ c) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਸੇਵਾਵਾਂ d) ਇਹ ਸਾਰੇ
2. ਕਿਹੜਾ ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ?
a) ਐਨਲਾਈਨ ਬੁਕਿੰਗ b) ਯਾਤਰਾ ਪੈਕੇਜ c) ਸਿਰਫ ਭੌਤਿਕ ਨਕਸ਼ੇ ਭੁਗਤਾਨ d) ਵਰਚੁਅਲ ਟੂਰ
3. ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਿੱਚ ਉੱਭਰ ਰਿਹਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ:
a) ਵਰਚੁਅਲ ਰਿਐਲਿਟੀ ਟੂਰ b) AI-ਅਧਾਰਿਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ
c) ਮੋਬਾਈਲ ਐਪਸ d) ਇਹ ਸਾਰੇ
4. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ?
a) MakeMyTrip b) ਯਾਤਰਾ c) ਐਕਸਪੀਡੀਆ d) ਇਹ ਸਾਰੇ
5. ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ:
a) ਸਮਾਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ b) ਸਹੂਲਤ c) ਵਿਆਪਕ ਵਿਕਲਪ d) ਇਹ ਸਾਰੇ

ਜਵਾਬ ਕੁੰਜੀ:

1. (d) 2. (c) 3. (d) 4. (d) 5. (d)

ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ.1. ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਜਿਸਨੂੰ ਯਾਤਰਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਜਾਂ "ਈ-ਟ੍ਰੈਵਲ" ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ, ਬੁੱਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਡਿਜੀਟਲ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਐਨਲਾਈਨ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਬਣਾ ਕੇ, ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਗਲੋਬਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਕਲਪ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਯਾਤਰਾ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 2. ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮਿਕਸ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮਿਕਸ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਮਿਸ਼ਰਣ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਵਪਾਰਕ ਕਾਰਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ, ਵਿੱਤ, ਐਚਆਰਐਮ, ਖਰੀਦ, ਵਸਤੂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਵਾਜਾਈ, ਯਾਤਰਾ, ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ।

ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ.1. ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਰੁਝਾਨਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ: 1. ਵਰਚੁਅਲ ਰਿਐਲਿਟੀ (VR) ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਰੁਝਾਨ

ਵਰਚੁਅਲ ਰਿਐਲਿਟੀ ਕਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉੱਭਰ ਰਹੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। VR ਹੈੱਡਸੈੱਟ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਕਿਫਾਇਤੀ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਅਕਤੀ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਰਚੁਅਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲ-ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਲਈ ਹੋਟਲ

ਜਾਂ ਰਿਜ਼ੋਰਟ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਾਂ ਵੀਡੀਓ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸੰਭਾਵੀ ਸੈਲਾਨੀ ਹੁਣ ਵਰਚੁਅਲ ਟੂਰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਮਰੇ, ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਆਕਰਸ਼ਣਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਐਨਲਾਈਨ VR ਟੂਰ ਰਾਹੀਂ, ਗਾਹਕ ਹੋਟਲ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਿੱਸੇ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਿੱਸੇ, ਬਾਹਰੀ ਸੈਲਾਨੀ ਆਕਰਸ਼ਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

2. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਆਫ਼ ਥਿੰਗਜ਼ (IoT) ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਆਫ਼ ਥਿੰਗਜ਼ (IoT) ਨੂੰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਕਸਤ ਰੁਝਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। IoT ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ, ਏਅਰਲਾਈਨਾਂ, ਹੋਟਲਾਂ ਅਤੇ ਕਰੂਜ਼ ਨੂੰ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸਦੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕਈ ਫਾਇਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਗਤ ਬਚਤ, ਵਧੀ ਹੋਈ ਉਤਪਾਦਕਤਾ, ਵਧੇਰੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸੇਵਾਵਾਂ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ IoT ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਯੰਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਲਾਈਟਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੀਟਰਾਂ ਅਤੇ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਿੰਗ ਤੱਕ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਨ ਦੇ ਡੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸੈਂਸਰਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਘਣ 'ਤੇ ਸੂਚੇਤ ਕਰਨਗੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਕੀ ਹੈ? ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ, ਜਿਸਨੂੰ ਯਾਤਰਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਜਾਂ "ਈ-ਟ੍ਰੈਵਲ" ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਯਾਤਰਾ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ, ਬੁੱਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਨਲਾਈਨ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਬਣਾ ਕੇ, ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਗਲੋਬਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਕਲਪ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਯਾਤਰਾ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

1. ਲਾਗਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ: ਲਾਗਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਿੱਧੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
2. ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ: ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
3. ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ: ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਖਪਤਕਾਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ, ਖਪਤਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸੇਵਾ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ, ਇੱਛਾਵਾਂ, ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਨਾਪਸੰਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
4. ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਅਨੁਭਵ: ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਈ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਲਾਭ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ: 14

ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ

ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਇੱਕ ਲਾਈਨ / ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ: ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ (ਸ਼ੇਅਰ, ਸਟਾਕ, ਬਾਂਡ) ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ।

2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟਰੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ: ਦੋ।

3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

NSDL (ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟਰੀ ਲਿਮਟਿਡ)

CDSL (ਸੈਂਟਰਲ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟਰੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ)

4. ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ?

ਉੱਤਰ: BSE (ਬੰਬੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ) ਅਤੇ NSE (ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ)।

5. ਰਵਾਇਤੀ ਵਪਾਰਕ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ: ਦਲਾਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਆਹਮੇ-ਸਾਹਮਣੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

1. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਸ਼ੇਅਰਾਂ, ਸਟਾਕ ਆਦਿ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਲਈ **ਇੰਟਰਨੈੱਟ** 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੇਵਾ ਹੈ (ਫਲੋਰ/ਇੰਟਰਨੈੱਟ)

2. BSE ਨੇ 1995 ਵਿੱਚ ਐਨਲਾਈਨ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀ। (1995/2005)

3. DDoS ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਟਡ ਡਿਨਾਇਲ ਆਫ ਸਰਵਿਸ।
 4. ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ ਵਿੱਚ ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹਨ। (ਤਿੰਨ/ਦੋ)
 5. ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ BSE ਅਤੇ **NSE** ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਹਨ। (NSE/OTCEI)
- ਸਹੀ/ਗਲਤ ਵਿਵਰਣ

1. ਡਿਪਾਜ਼ਟਰੀ ਭਾਗੀਦਾਰ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਡੀਮੈਟੀਰੀਅਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉੱਤਰ: ਸੱਚ
2. ਰਵਾਇਤੀ ਵਪਾਰਕ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਤਰ: ਗਲਤ
3. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਤਰਲਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਗਲਤ
4. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰ: ਗਲਤ
5. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਸਾਈਬਰ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਤਰ: ਗਲਤ

ਬਹੁ ਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ:
 - a) ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੀ ਐਨਲਾਈਨ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ b) ਐਫਲਾਈਨ ਵਪਾਰ
 - c) ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਬਾਂਡ d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ:
 - a) ਏਂਜਲ ਵਨ b) ਅਪਸਟੋਕਸ c) ਗ੍ਰੇਵ d) ਇਹ ਸਾਰੇ
3. ਕਿਹੜੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ?
 - a) ਸ਼ੇਅਰ b) ਬਾਂਡ c) ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ d) ਨਕਦ
4. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ:
 - a) ਤੇਜ਼ ਲੈਣ-ਦੇਣ b) ਘੱਟ ਦਲਾਲੀ c) ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ d) ਇਹ ਸਾਰੇ
5. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੈ:
 - a) ਤਕਨੀਕੀ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ b) ਸਾਈਬਰ ਧੋਖਾਧੜੀ c) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਿਰਭਰਤਾ d) ਇਹ ਸਾਰੇ

ਜਵਾਬ ਕੁੰਜੀ:

1. (a) 2. (d) 3. (d) 4. (d) 5. (d)

ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ਉੱਤਰ. ਐਨਲਾਈਨ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਈ-ਕਾਮਰਸ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪੇਪਰ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਟਾਕ ਅਤੇ ਸ਼ੇਅਰ) ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, "ਐਨਲਾਈਨ ਵਪਾਰ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੇਵਾ ਹੈ"।

ਪ੍ਰ. 2. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਫਾਇਦੇ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ. 1. ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਘਟੀ ਹੋਈ ਲਾਗਤ: ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਕਰਕੇ (ਅਕਸਰ "ਸਿੱਧਾ-ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ" ਜਾਂ STP ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਲਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟੀਚਾ ਵਪਾਰਾਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਜ਼ੀਰੋ ਦੇ ਨੇੜੇ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਵਧੀ ਹੋਈ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਲਾਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਧਾ ਨਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਲਾਗਤਾਂ ਘੱਟ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

2. ਵਧੇਰੇ ਤਰਲਤਾ: ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਸਥਿਤ ਹੋਣ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਤਰਲਤਾ (ਭਾਵ ਵਧੇਰੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

ਪ੍ਰ. 1. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਨ ਪਹਿਲੂ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: ਇੱਥੇ ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਨ ਪਹਿਲੂ ਹਨ:

1. ਵਪਾਰ ਪਲੇਟਫਾਰਮ: ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ NSE ਅਤੇ BSE) ਵਰਗੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਵਪਾਰਾਂ ਦੇ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਸ਼ਨ, ਰੀਅਲ-ਟਾਈਮ ਮਾਰਕੀਟ ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
2. ਆਰਡਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ: ਵਪਾਰੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਰਕੀਟ ਆਰਡਰ, ਸੀਮਾ ਆਰਡਰ, ਸਟਾਪ ਆਰਡਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਸ਼ਨ ਲਈ ਖਾਸ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ।
3. ਮਾਰਕੀਟ ਭਾਗੀਦਾਰ: ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚੂਨ ਨਿਵੇਸ਼ਕ, ਸੰਸਥਾਗਤ ਨਿਵੇਸ਼ਕ, ਮਾਰਕੀਟ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਤੇ ਉੱਚ ਆਵਿਰਤੀ ਵਪਾਰੀ (HFTs) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਰਕੀਟ ਤਰਲਤਾ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ।
4. ਕਲੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ: ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਪਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਲੀਅਰਿੰਗ ਹਾਊਸ ਵਪਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

5. ਜੇਖਮ ਪ੍ਰਬੰਧਨ: ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਫਰਮਾਂ ਮਾਰਕੀਟ ਜੇਖਮਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਖਮ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਟਾਪ-ਲਾਸ ਆਰਡਰ, ਮਾਰਜਿਨ ਲੋੜ ਅਤੇ ਹੈਜਿੰਗ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪ੍ਰ. 2. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ: 1. ਡੀਮੈਟ ਅਤੇ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਖਾਤੇ: ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਟਾਕ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਡੀਮੈਟ ਅਤੇ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡੀਮੈਟ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਖਾਤਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਖਾਤਾ ਤੁਹਾਡੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਖਰੀਦ ਜਾਂ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹੋ।

2. ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮ: ਤੁਹਾਨੂੰ ਡੈਸਕਟੋਪ, ਲੈਪਟਾਪ, ਜਾਂ ਮੋਬਾਈਲ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਆਨਲਾਈਨ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਰੀਅਲ-ਟਾਈਮ ਮਾਰਕੀਟ ਡੇਟਾ, ਉੱਨਤ ਚਾਰਟਿੰਗ ਟੂਲ, ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਸ਼ਨ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

3. ਵਿੱਤੀ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ: ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਖਾਤੇ ਸਟਾਕ, ਬਾਂਡ, ਮਿਊਚੁਅਲ ਫੰਡ, ਐਕਸਚੇਂਜ-ਟ੍ਰੇਡਡ ਫੰਡ (ETF), ਵਿਕਲਪ, ਫਿਊਚਰਜ਼ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਵਰਗੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿੱਤੀ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

4. ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ: ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਖਾਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਾਈਬਰ ਖਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਐਨਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰ. 3. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ: ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

1. ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਜੇਖਮ: ਆਨਲਾਈਨ ਵਪਾਰ ਆਸਾਨ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਹੈ। ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਂਗਲੀ ਜਾਂ ਕਰਸਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵਿਕਲਪਾਂ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਪਾਰੀ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਜੇਖਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਂ ਵਪਾਰੀ, ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਆਵੇਗ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਨਵੇਂ ਆਨਲਾਈਨ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਵਪਾਰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਗਣਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

2. ਮਾੜੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਕਲਪ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜੇਖਮ: ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਵਪਾਰੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋ ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਹਨ, ਮਾੜੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

3. ਦਲਾਲਾਂ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ: ਕਿਉਂਕਿ ਆਨਲਾਈਨ ਵਪਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨਵਾਨ ਵਿਕਲਪ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਦਲਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਾਰਕੀਟ ਦੀ ਚੰਗੀ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਣ-ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

4. ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ: ਆਨਲਾਈਨ ਵਪਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕਨੈਕਸ਼ਨ ਅਸਥਿਰ, ਹੌਲੀ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦੌਰਾਨ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਪਾਰੀ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਸੈਂਦਾ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਗੁਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. 4. ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫਾਇਦੇ ਲਿਖੋ?

ਉੱਤਰ

1. ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਘਟੀ ਹੋਈ ਲਾਗਤ: ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਸਵੈਚਾਲਿਤ ਕਰਕੇ (ਅਕਸਰ "ਸਿੰਧਾ-ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ" ਜਾਂ STP ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਲਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟੀਚਾ ਵਪਾਰਾਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਜ਼ੀਰੋ ਦੇ ਨੇੜੇ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਵਧੀ ਹੋਈ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਲਾਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਧਾ ਨਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਲਾਗਤਾਂ ਘੱਟ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

2. ਵਧੇਰੇ ਤਰਲਤਾ: ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਵੀ ਸਥਿਤ ਹੋਣ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਤਰਲਤਾ (ਭਾਵ ਵਧੇਰੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।

3. ਵੱਧ ਮੁਕਾਬਲਾ: ਜਦੋਂ ਕਿ ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸਨੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਸੈਲੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਵਪਾਰੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਟਨ ਦੇ ਕਲਿੱਕ 'ਤੇ ਯੂਰੋਕਸ, ਈ-ਸੀਬੀਓਟੀ ਜਾਂ ਐਲਆਈਐਫਐਫਈ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬ੍ਰੇਂਕਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣ ਜਾਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਫਲੋਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

4. ਵਧੀ ਹੋਈ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ: ਈ-ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਨੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਅਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੇਸ ਸਟੱਡੀਜ਼

ਯੂਨਿਟ 1: ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ

ਰਵੀ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਵੀਡੀਓ ਅਤੇ ਆਡੀਓ ਕਲਿੱਪਾਂ ਨੂੰ ਕੰਪਾਇਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪੀਕਰਾਂ ਅਤੇ ਵੈਬਕੈਮ ਵਰਗੇ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵੇਲੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਹੌਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

1. ਕਿਹੜਾ ਕੰਪੋਨੈਂਟ ਰਵੀ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਨ ਹੈ?
 - o A. CPU
 - o B. RAM
 - o C. ਹਾਰਡ ਡਿਸਕ
 - o D. ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਕਾਰਡ
2. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਡਿਵਾਈਸ ਨਹੀਂ ਹੈ?
 - o A. ਮਾਈਕ੍ਰੋਫੋਨ
 - o B. ਪ੍ਰਿੰਟਰ
 - o C. ਵੈਬਕੈਮ
 - o D. ਸਪੀਕਰ
3. ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵਿੱਚ ਰਵਾਇਤੀ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਸੀਮਾ ਕੀ ਹੈ?
 - o A. ਪੋਰਟੇਬਿਲਟੀ ਦੀ ਘਾਟ
 - o B. ਸੀਮਤ ਸਟੋਰੇਜ
 - o C. ਘੱਟ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਸਪੀਡ
 - o D. ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤਤਾ
4. ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਰੁਝਾਨ ਰਵੀ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?
 - o A. ਕੁਆਂਟਮ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ
 - o B. ਗ੍ਰੀਨ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ
 - o C. ਕਲਾਉਡ ਸਟੋਰੇਜ
 - o D. ਰੇਬੋਟਿਕਸ
5. ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ:

_____ ਵਰਗਾ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵੀਡੀਓ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੰਪਾਇਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

- o A. MS Word
 - o B. Adobe Premiere
 - o C. Excel
 - o D. PowerPoint
6. ਇੱਕ-ਲਾਈਨ ਜਵਾਬ:

ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਕੀ ਹੈ?

- o A. ਇੰਟਰਐਕਟਿਵ ਲਰਨਿੰਗ
- o B. ਡਾਟਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
- o C. ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਟੈਸਟਿੰਗ
- o D. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਿੰਗ

ਯੂਨਿਟ II: ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਤ

ਪ੍ਰਿਆ ਆਪਣੇ ਯਾਤਰਾ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਲੋਗ ਲਾਂਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਈਮੇਲ ਖਾਤਾ ਸੈਟ ਅਪ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਡੋਮੇਨ ਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਲੋਗ ਨੂੰ ਐਕਸੈਸ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੈੱਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ HTTP ਅਤੇ FTP ਵਰਗੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੋਜ ਇੰਜਣਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਹੌਲੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਸਪੈਮ ਈਮੇਲਾਂ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿਆ ਦੇ ਬਲੋਗ ਸਰਵਰ 'ਤੇ ਫਾਈਲਾਂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

- o A. HTTP
 - o B. FTP
 - o C. SMTP
 - o D. POP3
2. ਪ੍ਰਿਆ ਦੀ ਬਲੋਗਿੰਗ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖੋਜ ਇੰਜਣ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ?
- o A. ਉਸਦੇ ਬਲੋਗ ਨੂੰ ਹੋਸਟ ਕਰਨਾ

- o B. ਉਸਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ
 - o C. ਦਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ
 - o D. ਈਮੇਲ ਭੇਜਣਾ
3. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਈਮੇਲ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੈ?
- o A. ਤੁਰੰਤ ਡਿਲੀਵਰੀ
 - o B. ਸਪੈਮ ਅਤੇ ਫਿਸ਼ਿੰਗ
 - o C. ਮਹਿੰਗੀ ਸੇਵਾ
 - o D. ਅਟੈਚਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਘਾਟ
4. ਵੈੱਬ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿੱਚ URL ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

- o A. ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਰੂਟਿੰਗ ਲਿੰਕ
 - o B. ਯੂਨੀਫਾਰਮ ਰਿਸੋਰਸ ਲੋਕੇਟਰ
 - o C. ਵਿਲੱਖਣ ਹਵਾਲਾ ਲੇਬਲ
 - o D. ਯੂਨੀਫਾਈਡ ਰਿਟ੍ਰੀਵਲ ਲੈਂਗਵੇਜ
5. ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ:

ਪ੍ਰਿੰਪਾ ਆਪਣੇ ਬਲੋਗ 'ਤੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨੈਵੀਗੇਟ ਕਰਨ ਲਈ _____ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

- o A. FTP
 - o B. ਵੈੱਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ
 - o C. ISP
 - o D. ਸਰਵਰ
6. ਇੱਕ-ਲਾਈਨ ਜਵਾਬ:

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਲੋੜ ਕੀ ਹੈ?

- o A. ISP
- o B. ਐਂਟੀਵਾਇਰਸ
- o C. ਪ੍ਰਿੰਟਰ
- o D. ਸਕੈਨਰ

ਯੂਨਿਟ III: ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ

ਇੱਕ ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਗਾਹਕ ਸੇਵਾ ਲਈ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ, ਡੇਟਾ ਸਟੋਰੇਜ ਲਈ ਕਲਾਉਡ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ, ਅਤੇ ਆਟੋਮੇਸ਼ਨ ਲਈ ਰੋਬੋਟਿਕਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

1. ਕਿਹੜੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੱਕ ਰਿਮੋਟ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ?

A. ਰੋਬੋਟਿਕਸ
B. ਕਲਾਉਡ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ
C. ਗ੍ਰੀਨ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ
D. ਕੁਆਂਟਮ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ
2. ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਫਾਇਦਾ ਕੀ ਹੈ?

A. ਮੈਨੂਅਲ ਡੇਟਾ ਐਂਟਰੀ
B. ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
C. ਵਧੀ ਹੋਈ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ
D. ਘਟੀ ਹੋਈ ਆਟੋਮੇਸ਼ਨ
3. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੈ?

A. ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਸੰਚਾਰ
B. ਸੁਰੱਖਿਆ ਜੋਖਮ
C. ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ
D. ਬਿਹਤਰ ਸਟੋਰੇਜ
4. ਗ੍ਰੀਨ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰੱਖਦੀ ਹੈ?

A. ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਬੱਗ
B. ਊਰਜਾ ਦੀ ਖਪਤ
C. ਡੇਟਾ ਰਿਡੈਂਡੈਂਸੀ
D. ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਲਾਗਤ
5. ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ:

_____ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

A. ਰੇਬੋਟਿਕਸ B. ਕਲਾਉਡ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ C. ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ D. ਕੁਆਂਟਮ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ

6. ਇੱਕ-ਲਾਈਨ ਉੱਤਰ:

ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਕੀ ਹੈ?

A. ਆਟੋਮੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ B. ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ C. ਰਵਾਇਤੀ ਫਾਈਲਿੰਗ D. ਕਾਗਜ਼-ਅਧਾਰਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ

ਯੂਨਿਟ IV: ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਟੈਕਸ ਫਾਈਲਿੰਗ, ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਣ ਵਰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਪੋਰਟਲ ਲਾਂਚ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਟੋਰੇਜ ਲਈ ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਡੇਟਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਾਈਬਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਈਬਰ ਖਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਡਿਜੀਟਲ ਅਭਿਆਸਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

1. ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਥੰਮ੍ਹ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ?

A. ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ

B. ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ

C. ਜਾਣਕਾਰੀ

D. ਇੰਟਰੈਕਸ਼ਨ

2. ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਕੀ ਹੈ?

A. ਆਨਲਾਈਨ ਖਰੀਦਦਾਰੀ

B. ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਟੋਰੇਜ

C. ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ

D. ਟੈਕਸ ਗਣਨਾ

3. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖਤਰਾ ਹੈ?

A. ਇਨਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ

B. ਫਿਸ਼ਿੰਗ

C. ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ

D. ਫਾਇਰਵਾਲ

4. ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ?

A. G2B

B. G2C

C. B2B

D. C2C

5. ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ:

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਈਬਰ ਕਾਨੂੰਨ _____ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹਨ।

A. IT

B. RTI

C. GST

D. IPC

6. ਇੱਕ-ਲਾਈਨ ਜਵਾਬ:

ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਵਰਤਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ?

A. ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਾਸਵਰਡ ਵਰਤੋ

B. ਲੋਗਇਨ ਵੇਰਵੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰੋ

C. ਇਨਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰੋ

D. ਅੱਪਡੇਟ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਯੂਨਿਟ V: ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ

ਇੱਕ ਉੱਦਮੀ ਹੱਥ ਨਾਲ ਬਣੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਔਨਲਾਈਨ ਮਾਰਕੀਟਪਲੇਸ ਲਾਂਚ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ B2C ਮਾਡਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਭੁਗਤਾਨ ਗੇਟਵੇ ਨੂੰ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਲੋਜਿਸਟਿਕਸ, ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਪਾਲਣਾ ਵਰਗੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:

1. ਕਿਹੜਾ ਮਾਡਲ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਔਨਲਾਈਨ ਵੇਚਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ?

- o A. B2B
- o B. B2C
- o C. C2C
- o D. G2C

2. ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਅਤੇ ਈ-ਕਾਮਰਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਅੰਤਰ ਕੀ ਹੈ?

- o A. ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਿੱਚ ਔਨਲਾਈਨ ਕਾਰਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ
- o B. ਈ-ਕਾਮਰਸ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ
- o C. ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਹੈ
- o D. ਈ-ਕਾਮਰਸ ਡਿਜੀਟਲ ਨਹੀਂ ਹੈ

3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਔਨਲਾਈਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?

- o A. ਕੰਪਨੀਆਂ ਐਕਟ
- o B. ਆਈ.ਟੀ. ਐਕਟ
- o C. ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ
- o D. ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ

4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਕੀ ਹੈ?

- o A. ਉੱਚ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ
- o B. ਵਧ ਰਹੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਉਪਭੋਗਤਾ
- o C. ਮਾੜਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ
- o D. ਸੀਮਤ ਮੋਬਾਈਲ ਪਹੁੰਚ

5. ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ:

_____ ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿਧੀ ਹੈ।

- o A. ਡਿਲੀਵਰੀ 'ਤੇ ਨਕਦੀ
- o B. ਨੈੱਟ ਬੈਂਕਿੰਗ
- o C. ਚੈੱਕ
- o D. ਡਾਕ ਆਰਡਰ

6. ਇੱਕ-ਲਾਈਨ ਉੱਤਰ:

ਈ-ਬਿਜ਼ਨਸ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਕੀ ਹੈ?

- o A. ਡਿਜੀਟਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ
- o B. ਮੈਨੂਅਲ ਬਿਲਿੰਗ
- o C. ਔਨਲਾਈਨ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ
- o D. ਪੇਪਰ ਇਨਵੋਇਸ

ਯੂਨਿਟ VI: ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ

ਇੱਕ ਤਕਨੀਕੀ-ਸਮਝਦਾਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਔਨਲਾਈਨ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਲਈ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕ੍ਰਿਪਟੋਕਰੰਸੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਵਰਗੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਗਤੀ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਉਹ ਡਿਜੀਟਲ ਵਾਲਿਟ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ।

1. ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਬਲਾਕਚੇਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ?

- A. CBDC
- o B. ਕ੍ਰਿਪਟੋਕਰੰਸੀ
- o C. ਡਿਜੀਟਲ ਰੁਪਿਆ

o D. ਈ-ਵਾਲਿਟ

2. ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸੀਮਾ ਕੀ ਹੈ?

A. ਤੁਰੰਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ

o B. ਅਸਥਿਰਤਾ

o C. ਗਲੋਬਲ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ

o D. ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ

3. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ?

o A. UPI

o B. NEFT

o C. ਚੈੱਕ

o D. ਮੋਬਾਈਲ ਵਾਲਿਟ

4. ਕਿਹੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਨੂੰ ਔਨਲਾਈਨ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਦੁਕਵਾਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ?

o A. ਭੌਤਿਕ ਰੂਪ

o B. ਗੁਮਨਾਮੀ

o C. ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

o D. ਦਸਤੀ ਤਸਦੀਕ

5. ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ:

_____ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰ-ਸਮਰਥਿਤ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ: ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ

ਮੀਰਾ, ਇੱਕ ਤਕਨੀਕੀ-ਸਮਝਦਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਨਕਦੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਡਿਜੀਟਲ ਵਾਲਿਟ ਰਾਹੀਂ ਟਿਊਸ਼ਨ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਬਿਟਕੋਇਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ-ਸਮਰਥਿਤ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਵਰਗੀਆਂ ਕ੍ਰਿਪਟੋਕਰੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਗਤੀ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਮਾਪੇ ਅਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਜੋਖਮਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਹਨ। ਕਾਲਜ UPI, ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਵਾਲਿਟ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਟੋ ਨਹੀਂ। ਮੀਰਾ ਬਹਿਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਰਵਾਇਤੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਥਾਂ ਲਵੇਗੀ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਗੇਟਵੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੇਸ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਧਦੀ ਨਕਦੀ ਰਹਿਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਫਾਇਦਿਆਂ, ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

MCQs:

1. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ?

(a) ਬਿਟਕੋਇਨ (b) ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ (c) ਸੋਨੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ (d) ਚੈੱਕ

2. ਮੀਰਾ ਦੇ ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜੀ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿਧੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

(a) UPI (b) ਕ੍ਰਿਪਟੋ (c) ਬਾਰਟਰ (d) ਸਿਰਫ਼ ਨਕਦੀ

3. ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫਾਇਦਾ ਕੀ ਹੈ?

(a) ਗਤੀ (b) ਦੇਰੀ (c) ਹੱਥੀਂ ਕੇਸ਼ਿਸ਼ (d) ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

4. ਕ੍ਰਿਪਟੋਕਰੰਸੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸੀਮਾ ਕੀ ਹੈ?

(a) ਅਸਥਿਰਤਾ (b) ਸਥਿਰਤਾ (c) ਸਥਿਰ ਮੁੱਲ (d) ਕੋਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਹੀਂ

5. ਮੀਰਾ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ?

(a) ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਜੋਖਮ (b) ਆਸਾਨ ਪਹੁੰਚ (c) ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ (d) ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ

6. ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਭੁਗਤਾਨ ਗੇਟਵੇ ਕੀ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ?

(a) ਧੋਖਾਧੜੀ (b) ਕਾਗਜ਼ੀ ਬਿੱਲ (c) ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ (d) ਨਕਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ